

Četvrtak, 19. maj 2005.
Svedok Fatmir Limaj
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 14.17 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Gospodine Limaj, podsećam vas na svečanu izjavu koju ste dali na početku vašeg svedočenja. Ona i dalje važi. Gospodine Mansfield, izvolite.

OPTUŽENI LIMAJ: Imam problema sa prevodom.

ADVOKAT MANSFIELD: Da li je sada u redu?

OPTUŽENI LIMAJ: Sada je u redu.

ADVOKAT MANSFIELD: Dobar dan, časni Sude. Sinoć smo stigli do faze kada smo govorili o Orahovcu/Rahovec i Lapušniku/Llapushnik otprilike oko kraja jula meseca 1998. godine.

svedok Fatmir Limaj

GLAVNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MANSFIELD – NASTAVAK

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Rekli ste da je nakon pada Lapušnika/Llapushnik veliki broj civila iz gradova i sela pobegao u planine, a vi lično ste ih upozoravali i pomagali im da pobegnu. Sada bih želeo da govorim o toj epizodi, o epizodi kada su civili bežali u planine. Koliko hiljada civila je otprilike nakon pada klanca Lapušnik/Llapushnik završilo u klancima i planinama?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kada govorimo o padu klanca Lapušnik/Llapushnik, morate da imate na umu da je to, takođe, dovelo do pada Mališeva/Malishevë; oni su povezani. Oko planina Beriša/Berishë u to vreme bilo je oko 50.000 ljudi koji su tu potražili utočište ali se taj broj povećavao. Od januara do aprila 1999. godine u tom klancu ili u tim planinama bilo je oko 85.000 stanovnika. Međutim, taj broj nije zvaničan, ali kao što su i sami posmatrači konstatovali i meštani koji su pratili broj ljudi, rekli su da je na kraju tamo bilo oko 85.000 civila.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, na koji način ste vi lično pomagali civilima u tim klancima i planinama?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ovaj događaj je povezan sa onim o čemu sam juče govorio. Videvši šta se događa, počeo sam da organizujem pomoć od samog početka.

Počeo sam da pribavljam prehrambene namirnice i da ih upozoravam na opasnost, jer ono što smo predvideli i obistinilo se. Ljudi su otišli, pobjegli iz svojih kuća bez ičega. Oni su imali...

prevodioci: On želi da ponovim da su pobjegli iz svojih kuća a da nisu ništa sa sobom poneli.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da bi tako izbegli srpsko granatiranje... morali smo takođe da nabavimo i hranu za njih... i počeli smo da tražimo mesta gde će moći da se sakriju, jer sa obe strane planine Beriša/Berishë ima više dolina gde su ljudi mogli da potraže utočište, kako bi izbegli granatiranje Srpskih snaga. I tamo smo počeli da postavljamo šatore i da ostavljamo prehrambene namirnice ljudima. Važno je reći da smo razmestili vojnike u svim tim klancima i dolinama kako bi zaštitili stanovništvo u slučaju da Srpska pešadija pokuša da prodre u te doline i klance, jer to nisu mogli da urade vozilima. Ali u slučaju da su hteli da pošalju pešadiju, mi smo tamo imali jedinice kako bismo branili stanovništvo. To je manje-više bio način kako smo pokušavali da zaštitimo stanovništvo i da im pomognemo. I tako je bilo sve do kraja rata. Zbog stresa i zabrinutosti koju smo imali zbog svakodnevnog granatiranja, časni Sude, bili smo pod vrlo velikim pritiskom. Možete da zamislite kako izgleda život pod takvim okolnostima. U septembru mesecu bio sam inicijator otvaranja škole za decu. Tamo je bilo dece od pet, šest, sedam, osam godina i plašila su se. Bila su pod stresom. Želeo sam da toj deci pružim nadu, kao i njihovim roditeljima, kako ne bi mislili isključivo na težak život koji vode. Tako da smo razgovarali sa nekim učiteljima, koji su se tu zatekli sa svojim porodicama, i otvorili smo improvizovanu školu za decu da tamo nešto uče. U tim šatorima koje smo dobili od brojnih humanitarnih organizacija, kao što sam rekao, otvorili smo školske centre, da tako kažem. Možete da zamislite kakva je to vrsta nastave bila, ali to je bio naš pokušaj da odvratimo njihovu pažnju od svakodnevnih stresova i problema. Jednu od tih škola obišli su strani reporteri i novinari koji su o tome napravili film i upoznali javnost širom sveta. Otvorili smo tamo neku vrstu pijace kako bi stanovništvo imalo gde da kupi namirnice. Tako da oni koji nisu imali prehrambenih namirnica ali su imali novca, mogli su da pribave hranu na toj pijaci, jer bilo je ljudi koji su uspevali da donesu hranu iz obližnjih gradova i da snabdeju tu pijacu. Na taj način su ljudi mogli ne samo da kupe namirnice, već da i zaborave situaciju u kojoj se nalaze. Vremenom se broj stanovnika tamo povećavao. Nekad ih je bilo više, nekad manje. U jednom trenutku ih je bilo 15.000, pa 30.000, pa 40.000, i onda je broj narastao na 80.000 ili 85.000. Dakle, na toj maloj pijaci ljudi su mogli da kupe namirnice, bar oni koji su to sebi mogli da priušte. A oni koji nisu mogli da kupe, njima smo dostavljali namirnice iz rezervi o kojim sam vam govorio. Reč je o rezervama koje smo pribavili još od ranije. Časni Sude, želim da vam kažem da je tamo bilo 16 vojnika, 16 vojnika koji su ubijeni, dok su pokušavali da odu ... da se vrate u selo i iz tih sela donesu nešto prehrambenih namirnica, lekova, odeće i drugih potrebnih stvari koje su tamo mogli da nađu. Pokušavali smo da te operacije organizujemo noću. Dakle, 16 vojnika iz moje jedinice ubijeno je posle septembra... od maja do septembra meseca, samo zato što su pokušavali da nabave namirnice. Samo da vam navedem jedan primer. To je bilo krajem avgusta kada je glava porodice, koji je bio neka vrsta vođe za čitav taj kraj, napustio svoju kuću. I kada je potrošeno i ono malo namirnica koje su imali a njegova deca više nisu imala od

čega da žive, počela su da plaču. Tražila su hranu, tražila su nešto da jedu. On je pokušao da nabavi hranu. Taj čovek je bio veoma očajan. Reč je o jednom poslovnom čoveku, koji je pre rata imao ogroman kapital a čak je i tokom rata prodavao benzin i građevinski materijal, ali i prehrambene proizvode. Ali za vreme rata, nakon ulaska Srpskih snaga, on je sve ostavio i pobeo sa svojom porodicom. On mi se obratio, slučajno smo se sreli i zatražio pomoć od mene. Onda sam se ja obratio dvojici svojih vojnika i pitao ih: "Da li imamo još brašna?" On je rekao: "Da, imamo brašna da ispečemo 20 vekni hleba." Ali taj čovek koji je došao kod mene, on je bio odgovoran za 200 ljudi koji su došli iz njegovog kraja i mi smo pokušavali da pomognemo svima njima. Onda smo otišli da negde nađemo neki kukuruz. Samleli smo kukuruz i koristili smo neke stare mlinove, koji nisu bili korišćeni do tada, i počeli da meljemo taj kukuruz i da ga delimo stanovništvu. To su bile neke od stvari koje smo radili, kako bi se borili sa takvom situacijom. To se nastavilo. Ponekad je situacija bila teža, ponekad lakša. Bilo je perioda kada su nam humanitarne organizacije pomagale, ali bilo je i perioda kada smo bili prepušteni sami sebi.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Želeo bih da sada govorimo o još jednoj dimenziji pomoći koju ste pružali a to je, kao što ste pomenuli, pribavljanje lekova. Da li su bili uspostavljeni i neki medicinski centri kao što su bile uspostavljene i te škole?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Ne bih mogao da ih nazovem medicinskim centrima, ali bilo je improvizovanih privremenih centara. U tim šatorima bilo je nekoliko lekara koji su pružali negu deci i stanovništvu. Tamo je bilo na hiljade dece. Ti doktori su bili doktori opšte prakse. Jedan među njima je bio i hirurg. I taj hirurg je tu, na otvorenom, obavljao operacije bez osnovnih materijala. Nedostajale su nam sve vrste lekova. Nakon srpske ofanzive bilo je nemoguće nabaviti lekove iz gradova, kao što smo mogli pre nego što su Srbi preuzeli kontrolu nad gradovima. Mi smo sve to snimili. Doktor je morao da daje neke serume povređenima, a taj serum se dobijao iz jednog hrasta. Tamo je bio jedan hirurg, kao što sam rekao, bilo je nekoliko medicinskih sestara, nekoliko žena i muškaraca koji su se tamo zatekli.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A sad jedan detalj. Da li se sećate imena nekih od tih doktora?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, sećam se. Kada je bio tamo, Agim Hazrolli je često dolazio i pružao pomoć. Govorim o periodu posle avgusta, u septembru i oktobru mesecu [1998. godine]. Zatim, tamo je bio Fadil Beka, ali oni su se kretali po raznim područjima jer je svuda trebala njihova pomoć. Ali stalno je tamo boravio pedijatar. On se zvao Besim Zogaj i još jedan koji se zvao Fitim Selimi. On je tamo bio u septembru. On je došao u Klečku/Klečkë iz jednog drugog kraja. Bio je još jedan doktor koji se zvao Jakup, koji je bio zubar, ako se ne varam, koji je pružao svoje usluge stanovništvu. Bilo je nekih sedam ili osam medicinskih sestara. Sećam se jedne koja se zvala Drita i koja je tamo bila sve vreme. Ona je bila iz tog sela. A bilo je i drugih medicinskih sestara čijih se imena trenutno ne sećam.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sada bih želeo... Opisivali ste civilno stanovništvo u periodu avgust, septembar, oktobar pa sve do kraja rata. Želeo bih da sada govorimo o vojnim aktivnostima u tom istom periodu. Ali prvo da vas pitam ovo: koje ste

oružje vi lično imali na raspolaganju krajem jula? Da li se sada sećate? Možete li konkretno da kažete šta ste imali?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ja lično imao sam automatsku pušku marke *kalashnikov*.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A kada je reč o jedinici u kojoj ste bili raspoređeni u Klečki/Klečkë, pa sve do pada Lapušnika/Llapushnik i Mališeva/Malishevë?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moja jedinica je imala oružje, svako je imao svoje lično oružje. Imali smo jedan minobacač kalibra 150 milimetara. U julu smo dobili još jedan minobacač kalibra 250 milimetara. Mislim da je to bilo 10. ili 12. jula. To smo dobili iz Albanije, kao i veću količinu opreme... oružja. Imali smo, normalno, ručne bombe, municiju. U julu mislim da smo imali i neke mine koje su Srpske snage bile postavile duž granice a naši vojnici su to povadili. Ali nismo znali kako da se njima koristimo. Neki su možda imali minobacač, mitraljez i snajper u to vreme, u julu mesecu.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, sada znamo da ste u avgustu mesecu, da pređemo na ovaj period, da je 121. brigada uspostavljena u toj oblasti. Da li se sećate datuma kada je počela da se formira ta brigada, 121. brigada?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislim da je to bilo 6. avgusta 1998. godine, kada su Rexhep Selimi i Byslym Zyropi došli u Klečku/Klečkë da vide kako stoje stvari posle ofanzive koja je još uvek bila u toku na više područja. Izneli su nam konkretan predlog a Glavni štab je to odobrio. Zapravo, govorilo se o početku formiranja brigada na tom području. Formiranje zone Paštrik/Pashrik odloženo je zbog te ofanzive. Dakle, na tom sastanku bili su prisutni neki od komandanata iz drugih jedinica, kao što su Isak, Ismet i Idriz, komandant jedne druge jedinice čijeg prezimena sada ne mogu da se setim.. On je iz sela Obrinje/Abri ili Krajkovo/Krajkovë. Tu je bio i neko po imenu Faik, komandant druge jedinice. I tu je bio Luan [Ramiz Qiriqi] i još jedan komandant iz Blaca/Bllacë. Na tom sastanku bili su prisutni komandanti iz više jedinica. Byslym i Rexhep su proveli noć u Klečki/Klečkë. Oni su došli, kao što sam rekao, sa konkretnim predlogom da se od svih jedinica formira brigada i ta brigada bi dobila naziv 121. brigada, kao što je Glavni štab odlučio. Ta brigada trebalo je da bude formirana od svih jedinica sa obe strane planine Beriša/Berishë, što je značilo, od jedinica od Trpeza/Tërpezë do *Guzace* ili Blaca/Bllacë sa jedne strane i s druge strane jedinice koje su bile stacionirane od Lapušnika/Llapushnik do Crnoljeva/Carralevë. Naime, Srpske snage su u to vreme već bile okupirale sve druge teritorije, izuzev doline u kojoj smo se mi nalazili. Tako da su svi stanovnici otišli u planine pored Klečke/Klečkë i u planine Beriša/Berishë nakon što su napustili svoje domove. U svetlu toga i s obzirom na to kakvo je bilo stanje na terenu, rečeno nam je da moramo da promenimo granice područja, odnosno zona. I taj region je trebalo da ima jednu jedinstvenu jedinicu, kako bismo branili planine Beriša/Berishë i sprečili Srpske snage da prodru. Iz tog razloga bilo je potrebno da imamo objedinjenu komandu, kako bismo mogli da zaštitimo tu teritoriju. Na predlog Byslyma i Rexhepa ja sam imenovan za komandanta 121. brigade. Tu odluku su odobrili svi komandanti jedinica koji su bili prisutni, i od tog trenutka počeli smo sa obrazovanjem strukture 121. brigade kao i njenih granica, koje sam juče pomenuo. Od tog trenutka delovi teritorije koji su pripadali operativnoj zoni Drenica/Drenicë sada su potpali pod operativnu zonu

Paštrik/Pashtrik, koja je sada imala šire granice sve do... ako želite mogu to da objasnim, sve do Magure/Magurë, jer teritorija koja je bila pokrivena brigadom protezala se sve dotle. Ta brigada je osnovana na tri operativne zone. Formiranje te brigade, uključujući sve te jedinice bila je deo operativna zone Paštrik/Pashtrik i kasnije je postajala još veća a granice su se menjale. Tako je obuhvatila teritorije koje su pripadale Drenici/Drenicë i Nerodimlju/Nerodime i još jedan deo koji je trebalo da bude deo operativne zone Paštrik/Pashtrik. To je bilo prvi put da su iscrtane te granice i da smo imali jednu jedinstvenu brigadu. Ja sam bio prvi komandant te brigade koja je obuhvatala svu tu teritoriju o kojoj sam govorio.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, predlog je bio dat 6. avgusta. Da li možete da kažete Pretresnom veću koliko je bilo potrebno vremena da se sprovede taj predlog i da to područje bude pod efektivnom kontrolom brigade?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Konstantno smo nailazili na probleme. Momentalno smo preduzeli mere da obrazujemo strukture. Prvo sam počeo sa komandnom strukturom, što je bilo i normalno. I sledećeg dana, nakon što sam razgovarao sa komandantima jedinica, predložio sam Glavnom štabu, posavetovavši se sa Byslymom i Rexhepom, da Kumanova [Ismet Jashari] bude jedan od mojih zamenika a Isak Musliu drugi zamenik. I tako smo počeli sa organizovanjem. Ali posle dvadesetak dana naš rad na organizovanju je prekinut zbog nove ofanzive koju su sprovele Srpske snage, koje su došle sa druge strane planine Beriša/Berishë iz pravca sela Dulje/Duhël i Lužnice/Luzhnicë. I 24. i 25. avgusta Srpske snage su uspele da prođu u Klečku/Kleçkë. Tako da je to prekinulo našu aktivnost širenja i konsolidovanja 121. brigade. Nakon pada Klečke/Kleçkë 25. avgusta, ostali smo na jednom vrlo ograničenom prostoru, području. Bili smo u to vreme 700 metara udaljeni od mesta gde su Srpske snage bile razmeštene i nismo znali gde da ostanemo. Dve ili tri nedelje spavali smo na otvorenom. To je bio težak udarac za nas. 24. ili 25. avgusta Kumanova je ubijen, zajedno sa još nekoliko vojnika. Ponovo je došlo do konfuzije. Kao što sam rekao, bio je ovo proces konsolidovanja i formiranja, a kako smo bili pod stalnim napadima, nismo mogli da nastavimo sa našim naporima na formiranju brigade. Nakon prodora Srpskih snaga u Klečku/Kleçkë 25. avgusta, ljudi su počeli da beže. Neki su krili oružje i povukli se sa tog mesta. I vodila se propaganda, govorilo se da se OVK povukla i tako dalje. Sa mnom je bilo nekoliko vojnika, zapravo 12 vojnika. I jedan od njih me je pozvao da odemo odatle i da pređemo u jedan drugi deo Drenice/Drenicë gde je stanje bilo mirnije. Hteo je da tu ostanemo do kraja napada ali ja sam odbio da napustim taj kraj i rekao sam mu da ću samo mrtav odatle otići. Nisam mogao da odem a da tu ostane na hiljade civila. Nisam mogao da ih prepustim na milost i nemilost Srpskim snagama. Među tim civilima je bila i moja porodica, časni Sude. Mogao sam ranije da povučem svoju porodicu iz tog kraja i da ih sklonim od rata, ali ja to nisam nikada učinio, jer sam smatrao da je nemoralno da se postaram samo za svoju porodicu a da ostale građane ostavim na cedilu. Tako da je sve to vreme moja porodica bila sa tim opkoljenim civilnim stanovništvom. I sa onih 12 vojnika počeli smo ponovo da formiramo 121. brigadu. Želeli smo da pokažemo svojim prisustvom da smo tu i da i dalje postojimo. Neki ljudi su rekli da sam pobegao za Kanadu, jer me nisu videli dva ili tri dana. Vođena je teška propaganda protiv nas. Ljude je uhvatila panika. Ali mi smo nastojali da se reorganizujemo i većina vojnika je čekala da vidi šta će da se dogodi. Oni su došli tu da zaštite svoje porodice. Ali kada su videli da

sam ja tu i šta nameravam da uradim i kada sam im rekao da moramo ponovo da se organizujemo, kao što smo to uradili i posle pada Lapušnika/Llapushnik, oni su izrazili spremnost da pomognu i počeli smo da radimo na obnavljanju brigade. Taj posao je trajao sve do kraja rata, jer je to bio proces koji traje.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li možete da nam kažete da li je u nekom periodu brigada funkcionisala na zadovoljavajući način? Da li možete da nam kažete da li je u nekom trenutku kada je formirana, ona postala funkcionalna?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislim da jeste. Ali ne na zadovoljavajući način. Ali po tadašnjim standardima, takva funkcionalnost je postignuta nakon potpisivanja sporazuma između Miloševića i Holbrookea, zbog toga što je u to vreme taj sporazum stvorio prostor za nas. Srpske snage su se povukle sa nekih punktova koji su bili pod njihovom kontrolom u to vreme, na primer, iz Klečke/Klečkë, zbog toga što su od 25. avgusta Srpske snage bile u Klečki/Klečkë sve do sporazuma Milošević – Holbrooke. Kada su se Srpske snage povukle sa tih položaja nakon potpisivanja sporazuma, naša situacija se konsolidovala i to od novembra meseca, i mogu da kažem da je ona funkcionisala na zadovoljavajući način u tom delu, odnosno u operativnoj zoni Paštrik/Pashtrik. Jer udarce koje smo pretrpeli u avgustu, mi smo uspeli da savladamo i bilo je lakše sada...za nas je bilo lakše da se organizujemo, za razliku od nekih drugih jedinica koje su morale da počnu sa formiranjem od nule. To se nama nije dogodilo. Ja nikad nisam imao problema sa vojnicima da ih organizujem, uvek sam imao probleme sa teritorijom.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Znamo da ste u novembru bili postavljeni za člana Glavnog štaba i pitanje glasi: u kolikoj meri ste nastavili da budete uključeni u rad 121. brigade posle vašeg imenovanja?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da vam kažem iskreno, događaji iz avgusta meseca stvorili su emotivnu vezu među nama. Mi nismo jedni druge napuštali. Pomagali smo jedni drugima. Štitili smo stanovništvo. I to je bio rezultat zajedničkih napora, i mi smo na to bili ponosni. I ta veza je nastavljena i dalje. Imenovanje u Glavni štab... odnosno bolje rečeno, ja sam o tome saznao 28. novembra, na *Dan zastave*, i to na jednoj manifestaciji koju sam organizovao u Klečki/Klečkë zajedno sa vojnicima iz moje brigade. I u prvim danima decembra ja sam prvi put učestvovao na tim sastancima Glavnog štaba kao član Glavnog štaba. Međutim, moje aktivnosti i moje veze sa 121. brigadom nastavile su se čak i posle mog imenovanja. I mada je jedna druga osoba bila postavljena na moje mesto, ja sam uvek zadržao vezu sa brigadom. Kad god bi oni učestvovali u nekim borbama, ja sam komunicirao sa brigadom i učestvovao zajedno sa vojnicima u tim borbama i tako sam nastavio da radim sve dok nisam otišao za Albaniju. Nisam mogao da se odvojim od svoje brigade. Poznavao sam vojnike svoje brigade, i mada sam od novembra meseca bio član Glavnog štaba, vojnici 121. brigade smatrali su mene svojim komandantom do kraja rata.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sada ću da pređem na neke događaje koji su se dogodili pri kraju rata i posle rata.

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, pitam se da li je ovo odgovarajući trenutak da pokažem jedan kratak film o mestima o kojima je svedok govorio? Uredili smo da to možemo da puštamo sa ove strane. Predlažemo, pošto gospodin Limaj zna mesta u filmu... da pojasnim, to nije film koji je on snimao. Film je snimljen relativno skoro. Očigledno je da može biti nekih promena, to će samo da posluži da imamo predstavu o izgledu okoline i mesta. Na nekim mestima su na albanskom jeziku na ekranu napisani naslovi koji, nadam se, identifikuju područje koje pokriva ovaj deo filma. Rekao bih, takođe, gospodinu Limaju da može da doda komentar – i da sporije komentariše – inače ćemo teško moći to da pratimo u pogledu mesta kojima se bavimo, naročito ako to nije potpuno jasno.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Ako vam je potrebno da napravite pauzu...samo da proverim ko je ta osoba koja zaustavlja, tako da znamo ko je to... o, u redu. Mi imamo kontrolu sa ove strane, nadam se. Dakle, ako želite da zaustavite, vi to možete. Molim vas, pustite film. Da... izvinjavam se. Mislim da je to možda... da, na kompjuterskom ekranu, da, trebalo bi da bude...

(video snimak)

(kraj video snimka)

prevodioci: Časni Sude, prevodioci pitaju da li se očekuje prevođenje bilo čega za vreme emitovanja filma?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: *(nema prevoda)*

ADVOKAT MANSFIELD: Odgovor je da, molim vas. Samo ono što bude govorio gospodin Limaj.

SUDIJA PARKER: Molim vas da prevodite samo ono što bude govorio gospodin Limaj. Izvolite, gospodine Whiting.

TUŽILAC WHITING: Izvinjavam se. Imam samo jedno pitanje. Možda se upravo o njemu radi u ovom trenutku kada posmatramo ekran. Pitam se da li postoji bilo koji način da se stavi neki brojač... da bi bilo vidljivo, inače komentari neće ići... biće to vrlo nezadovoljavajuća evidencija onoga o čemu on govori.

ADVOKAT MANSFIELD: Da, mislim da postoji monitor na dnu.

SUDIJA PARKER: Da li postoji nekakav način da se koordiniraju komentari i film na monitoru, gospodine Mansfield? Osim ako neko ne bude u značajnim intervalima oglašavo prikazani broj.

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, mislim – da, to je Časni sude, ako smem tako da kažem, savršeno prihvatljiva sugestija. I onda bi moj kolega mogao da oglasi broj na

monitoru u trenutku kada se pojavljuje određeni komentar, jer ga vidimo na manjem ekranu.

SUDIJA PARKER: Hvala vam, gospodine Mansfield.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, ovde vidimo raskrnicu u Komoranu/Komoran na kojoj su Srpske snage bile stalno stacionirane. Sa ovog mesta su vršeni napadi. To mesto je bilo kontrolni punkt, dok su same snage bile raspoređene u blizini i često su dolazile na ovu lokaciju. U gornjem delu vidi se deo Lapušnika/Llapushnik.

ADVOKAT KHAN: Časni Sude, ovo je na 25. sekundi.

OPTUŽENI LIMAJ: Ako je moguće da se ovo ponovi. Da, ovde. Molim vas, ako možete, zaustavite ovde.

ADVOKAT KHAN: Ovo je na 54. sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, ovo su planine o kojima smo govorili. Ovo je planina Beriša/Berishë kako može da se vidi iz jednog dela mesta Drenovac/Drenoc. Planinski lanac počinje u Crnojlevo/Carralevë, prekida se kod Lapušnika/Llapushnik ali se nastavlja sve do Drenice/Drenicë. Vidite ovaj vrh ovde, ovo brdo, to je lokacija gde su Srpske snage bile stacionirane posle pada klanca Lapušnik/Llapushnik. Srbi su bili tu raspoređeni a povukli su se sa tih položaja nakon sporazuma između Miloševića i Holbrookea, što je bilo, ako ne grešim, otprilike 15. oktobra. I Srbi su sa tih položaja i dole nizbrdo imali svoje kontrolne punktove i sa tih položaja su čuvali magistralni put. Shvatili su 9. maja da je jedini način na koji mogu da zaštite glavni put da pođu više u brda, kako bi mogli da kontrolišu taj put efikasnije. Jer smo 9. maja mi sišli odavde sa ove stene, kada smo ih napali. I oni su tada zauzeli tu poziciju, to je strateška pozicija, kako bi kontrolisali magistralni put i kako bi ga štitili.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ova lokacija se zove Ćuka Komorani/Quka e Komoranit. To je lokacija koju je Vojska Jugoslavije, ne samo za vreme tih događaja od 1998. godine, nego sve vreme, koristila u prolećnim mesecima kao vojnu bazu za obuku. U periodu o kome govorimo, oni su bili raspoređeni na tom mestu. To je vazдушnom linijom otprilike

500 metara... tri do četiri kilometra od klanca Lapušnik/Llapushnik i od planina koje smo videli ranije. To je strateško mesto sa koga mogu da se vide sva okolna sela u dolini.

ADVOKAT KHAN: Časni Sude, ovo je na jedan minut i četiri sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, ovo je pogled sa mesta Ćuka Komorani/Quka e Komoranit, gde je Vojska Jugoslavije bila pozicionirana. Kao što možete da vidite, tu se vidi selo Lapušnik/Llapushnik u centru ove slike.

ADVOKAT KHAN: Časni Sude, ovo je na jedan minut i 18 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je širi pogled, takođe na Lapušnik/Llapushnik, ali sa leve strane, što ovde ne može da se vidi, smeštena su sela: Kišna Reka/Kishnarekë, Sedlare/Shalë, Krajmirovce/Krojmir. Sa desne strane vidite celo selo Lapušnik/Llapushnik. I kao što možete da vidite, to je prilično veliko selo sa velikom okolinom.

ADVOKAT KHAN: To je jedan minut i 39 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Kao što sam rekao ranije, časni Sude, Srpska policija i vojne snage bile su pozicionirane na mestu Ćuka Komorani/Quka e Komoranit a ovo je deo koji su granatirali tokom ofanzive. Naročito 24. i 25. jula, kada su sa ovih položaja upotreбили artiljeriju i gađali Lapušnik/Llapushnik, i to ne samo selo, nego čitav taj kraj.

ADVOKAT KHAN: To je dva minuta i jedna sekunda.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, možete da vidite... ovo brdo sa leve strane. Vidite da je predeo ogoljen. Nema drveća uopšte i nastavlja se na taj način sve do zone koja je čitava bila pod srpskim napadom. A od stene i na različitim tačkama Srpske snage su zauzele svoje položaje i postavile kontrolne punktove sve do magistralnog puta.

ADVOKAT KHAN: Ovo je na dva minuta i 42 sekunde.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Molim vas da sada tu zastanete.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Sa ovog položaja jasno se vidi vrh o kom sam ranije govorio, gde su bili srpski položaji, i vide se neke kuće kao i sela Kišna Reka/Kishnarekë, Nekovce/Nekoc i Sedlare/Shalë. To su lokacije koje su napale Srpske snage, pešadijom, tenkovima, a civilno stanovništvo iz tih sela se povuklo u planine, zato što nisu imali... gde da odu iz ovog dela ovde, jer bi onda bili direktna meta Srpskih snaga, ali su se povukli u pravcu planine u blizinu klanaca Divljaka/Divlakë i Klečke/Klečkë. Seljani su znali za te klance jer su oni oduvek živeli tu u okolini.

ADVOKAT KHAN: Ovo je na tri minuta i 22 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovde ponovo može da se vidi kako je teren ogoljen od vrha, od strateške tačke pa nadole. Zaboravio sam da pomenem ranije da se ovo zove Guri i Gradnina/Gradinës a to smo često čuli u toku ovog suđenja. Ovo je taj ogoljeni deo planine. A drugi deo mi zovemo *Lluga*. To u stvari nije šuma, to je jedno trnovito mesto, mesto puno trnja, teritorija puna grmlja. A Srbi su kasnije kontrolisali čitav ovaj deo.

ADVOKAT KHAN: Ovo je na tri minuta i 43 sekunde.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo su okolna sela: Kišna Reka/Kishnarekë, Nekovce/Nekoc i ostala sela koja sam već pomenuo. Mislim, nije neophodno da se zaustavimo. Iz ovog ugla ne vidi se selo Klečka/Klečkë. Možete da vidite sela u podnožju planine, kao što su: Nekovce/Nekoc, Sedlare/Shalë, Banjica/Baicë pa do sela Petraštice/Pjetërshticë i Crnojeljevo/Carralevë. Sva su ta sela učestvovala u borbama i bila su izložena napadima Srpskih snaga. Srpske snage su napredovale prema ovim selima, tako da se nakon ofanzive kompletno stanovništvo iz tih sela povuklo u planine.

(kraj video snimka)

ADVOKAT KHAN: Ovo je tri minuta i 52 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je geografsko područje koje obuhvata otprilike petnaestak kilometara, ako ne grešim, možda i više. Tu se vide okolni grebeni, planinski lanac i dolina.

ADVOKAT KHAN: Ovo je četiri minuta i 13 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je Goleš/Goleshi, u gornjem delu. Antena koju vidite, tu je najjača baza Jugoslavije posle 1990. godine. To je položaj koji je Vojska Jugoslavije uvek koristila. Tu je bio zabranjen pristup civilima a vojska je tu bazu imala od 1990. godine, i to je bila izuzetno jaka baza. I čitavo područje sela koja ste malopre videli, moglo se videti sa tog položaja. I mi smo odatle bili neprekidno granatirani raketnim bacačima i to u pravcu Klečke/Klečkë. To je bila jedna od prvih meta NATO-a nakon početka bombardovanja, zato što je to bila jedna moćna vojna baza.

ADVOKAT KHAN: Ovo je na četiri minuta i 43 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo su poslednji srpski položaji u Komoranu/Komoran pre dolaska u selo Lapušnik/Llapushnik.

ADVOKAT KHAN: Ovo je pet minuta i 12 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovde sada ponovo vidimo iz drugog ugla te poslednje srpske položaje. Časni Sude, tu se nalazi jedan potok, jedan mali potok koji je, zapravo, bio granica između srpskih položaja pre nego što se uđe u Lapušnik/Llapushnik.

ADVOKAT KHAN: Ovo je na pet minuta i 23 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Prethodno ste mogli jasno da vidite ovaj vrh.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Mislim da je ovo deo jednog od susedstva sela Lapušnik/Llapushnik. Ovo se dalje nastavlja u pravcu stena Guri i Gradina/Gradinës.

ADVOKAT KHAN: To je sada na šest minuta i 31 sekundu.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo su Guri i Gradina/Gradinës gde su Srpske snage imale svoj položaj i sa ovog položaja smo pešačili nadole kada smo napali srpske položaje, dakle, posle 26. jula. Kako bi kontrolisali magistralni put, Srpske snage su se postavile na ovoj tački.

ADVOKAT KHAN: To je na šest minuta i 42 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ako ne grešim, ovo je pogled odozgo sa položaja OVK u klancu Lapušnik/Llapushnik. Ovo je magistralni put u pravcu Peći/Pejë i možete da vidite kuće sela Lapušnik/Llapushnik razbacane po različitim naseljima.

ADVOKAT KHAN: To je na sedam minuta i 11 sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je *Guri* u Lapušniku/Llapushnik. Ako se sećate, juče sam vam rekao da su Srpske snage zauzele strateški položaj ovde. I to je upravo ovde na ovom mestu. To je jedna stena - *guri* na albanskom, kao Guri i Gradina/Gradinës. Sa ovog visokog položaj mogli smo da vidimo Srbe i spustili smo se dole do ovog mesta da napadnemo Srpske snage. Sa ovog mesta imate vrlo dobar pogled na magistralni put i na čitavo područje gde su jedinice OVK bile napadnute. Dakle, sa Guri Gradine/Gradinës mi smo napali ovo mesto, prvog dana kada smo napali Srpske snage, to je bilo 9. maja, tako da su Srbi znali da ako žele da zaštite magistralni put, moraju da se tu rasporede kako bi obezbedili svoj položaj na Steni Lapušnik/Guri nê Llapushnik.

ADVOKAT KHAN: To je na sedam minuta i 41 sekundu.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ako ne grešim, ovde vidim dva znaka: Guri i Gradina/Gradinës i Stena Lapušnik/Guri në Llapushnik. Tu su i neke kuće, i to je mesto koje sam pomenuo juče u kom se nalazi kuća koju sam posetio, Qerkinova kuća koju sam posetio. Mora biti da je negde ovde u ovom području.

ADVOKAT KHAN: To je na sedam minuta i 54 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo su kuće. Ako bismo mogli malo da vratimo na ovaj deo kuća sa leve strane. Imaćete bolji pogled odavde. Molim vas, nastavite?

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je to mesto. I kada sam vam juče rekao da sam posećivao kuhinju u kući, to je blizu... u blizini ove stene je mesto gde smo ručali u improvizovanoj kuhinji, mesto na kom smo boravili u početku.

ADVOKAT KHAN: To je na osam minuta i 22 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Odavde, časni Sude, sa ovog drugog mesta, imate vrlo uzan pogled, pošto je ovo brdo jedno jako strmo brdo. Od ovog mesta, mislim, da je to poslednje naselje Lapušnika/Llapushnik koje se nalazi na graničnom području planine Beriša/Berishë. Morate da se verete, jer je to vrlo strm teren. Ovo je jedno malo uzvišenje, jer za vreme Srpskog režima oni su uništili sve planine, sva brda, uništili su zelenilo... vegetaciju. Prodali su drvo i vidite da je mesto ogoljeno, jer je pre 1990. godine tu bila vrlo gusta šuma. Ali posle 1990. godine, vidite, sve je ogoljeno. Drvo je izvoženo ili je prodato lokalnom stanovništvu.

ADVOKAT KHAN: Osam minuta i 24 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Nema potrebe da ovo komentarišem; to je deo Lapušnika/Llapushnik koji se vidi sa planine Beriša/Berishë.

ADVOKAT KHAN: Osam minuta i 49 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, ovo je pogled ovog mesta sa stene Gradina/Gradinës ili *guri*... odavde imate ... od Guri i Gradina/Gradinës imate pogled na autoput Priština/Prishtinë – Peć/Pejë. Ovo je mesto odakle smo napadali Srpske snage. To je, u stvari, širi pogled na selo Lapušnik/Llapushnik, pa do brda koje predstavlja granicu sela. Put, ako mogu tako da kažem, preseca kroz ovaj planinski lanac. Ovde možete da vidite, ne samo selo Lapušnik/Llapushnik, već i sva druga okolna sela. Mogli ste da vidite dolinu u drugom delu Drenice/Drenicë. Mogli ste da vidite onaj deo prekriven grmljem. I možete da steknete predstavu o visini planina i ogoljenom terenu.

ADVOKAT KHAN: Devet minuta i osam sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Kao što možete da vidite, sa stene Guri i Gradina/Gradinës imate pogled na sela u pravcu Čuka Komorene/Quka ë Komoran iz drugog ugla.

ADVOKAT KHAN: 10 minuta i 36 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Na ovom mestu, upravo na ovom mestu, nakon 26. jula Srbi su bili raspoređeni. Odavde su mogli da kontrolišu čitav Lapušnik/Llapushnik i okolna područja i celu dolinu, takođe.

ADVOKAT KHAN: 10 minuta i 52 sekunde.

OPTUŽENI LIMAJ: Vidite ovo ovde. To je pogled, časni Sude, na stenu Guri i Gradina/Gradinës a u pravcu Beriše/Berishë i Klečke/Klečkë. Ovde se ne vidi selo Beriša/Berishë a ne vidi se ni Klečka/Klečkë, jer je ona u pozadini. Međutim, odavde su Srbi mogli da kontrolišu celo područje. Morali smo da iselimo civilno stanovništvo u pravcu sela, u dolinu Kišne Reke/Kishnarekë i Nekovca/Nekoc, jer je čitavo to područje bilo pod vatrom... pod konstantnom vatrom Srpskih snaga. Odavde pa do mesta gde smo

mi bili, bila je... nešto kao tampon zona. Mi nismo mogli tuda da se krećemo, jer bismo onda bili pod napadom Srpskih snaga, koje su u to vreme imale kompletnu kontrolu nad ovim područjem.

ADVOKAT KHAN: 10 minuta i 54 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je pravac od stene Guri i Gradina/Gradinës prema steni Klečka/Guri në Kleçkë.

ADVOKAT KHAN: 11 minuta i 4 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Treba oko dva sata da se odayde stigne tamo, mislim ako se ide vazdušnom linijom. Ali putem bi moglo da potraje i pet sati. Jedino ako se ide peške kraćim stazama, onda može da traje dva sata.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Sa stene Guri i Gradina/Gradinës možete da vidite raskrnicu Komorane/Komoran. Nije sasvim jasno.

ADVOKAT KHAN: 11 minuta i 54 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Nije mi jasno sa kojeg položaja ovo gledamo. Možda ću kasnije moći to da procenim.

ADVOKAT KHAN: 11 minuta i 59 sekundi.

(video snimak)

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Sa stene Guri i Gradina/Gradinës možete da vidite grad Glogovac/Gllogoc. U Glogovcu/Gllogoc se nalazio pogon *Feronikla* u kom su bile raspoređene Srpske snage. Širile su se glasine da je to bila neka vrsta koncentracionog logora. Ali to je mesto gde su bile Srpske snage raspoređene, u gradu Glogovcu/Gllogoc.

ADVOKAT KHAN: 12 minuta i 5 sekundi.

(Video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je magistralni put Peć/Pejë – Priština/Prishtinë gledano iz Komorana/Komoran.

ADVOKAT KHAN: 12 minuta i 57 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ako dolazimo iz Drenovca/Drenoc stići ćemo u Komorane/Komoran; levo možete da idete za Prištinu/Prishtinë a desno za Peć/Pejë.

ADVOKAT KHAN: 13 minuta i 12 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Možda to piše ovde, ne znam. Ovo je raskrsnica Orlate/Arllat ili *Kryqi*. Časni Sude, kad idete putem od Lapušnika/Llapushnik do Orlata/Arllat, kao što možete da vidite na ovom natpisu, tu je skretanje za Mališevo/Malishevë. Tu je bila stacionirana jedna vojna jedinica koja je obično, posle pada klanca Lapušnik/Llapushnik, patrolirala putem. A ovo selo Orlate/Arllat, kao što vidite, je deo operativne zone Drenica/Drenicë. Mislim da to možemo da vidimo i bolje.

ADVOKAT KHAN: 13 minuta i 23 sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Molim vas, vratite to natrag nekoliko sekundi. Ne, ne. Molim vas, malo brže napred. Još malo. Da, to je u redu. Možete tu da stanete.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, ovo je asfaltni put koji ide od Orlata/Arllat do Mališeva/Malishevë i to je put koji ide u pravcu: Trpeze/Tërpezë, Novog Sela/Novosellë, Klečke/Kleçkë. Juče sam vam rekao da smo išli iz Trpeze/Tërpezë kada smo išli za Mališevu/Malishevë. Tako da je stanovništvo koje je dolazilo iz Mališeva/Malishevë ulazilo u ovo područje preko Trpeze/Tërpezë da bi otišlo u planine. Dakle, i ja i ostali, kad god da smo putovali iz Klečke/Kleçkë koristili smo taj put da stignemo u Orlate/Arllat. I od Orlata/Arllat tim asfaltnim putem nastavljali smo za Lapušnik/Llapushnik, jer to je bio unutrašnji deo naše teritorije i nije postojao nikakav rizik da će nas napasti Srpske snage. Tako da smo sve vreme kada smo se kretali vozilima išli od Klečke/Kleçkë do Lapušnika/Llapushnik ovim putem. Nakon što je pao klanac Lapušnik/Llapushnik, kao što sam juče rekao, neki od komandanata, među kojima sam bio i ja, okupili smo se da bismo uspostavili određene vojne položaje kako bismo mogli da pružimo otpor i sprečimo da se Srbi ubace u sela, da napuste magistralni put i uđu u sela, pošto je veliki broj ljudi bio tamo smešten. A s druge strane, ako bi Srbi ušli u Trpezu/Tërpezë, oni bi nas sasvim blokirali. Ako možete da vidite ovo mesto ovde, sa leve strane, od 27. i 28. avgusta, u ovoj kući, na ovoj lokaciji i sve do kraja rata, srpski položaji... položaji Srpske policije bili su u ovoj kući. Dakle, od 27. jula Srpske snage bile su konstantno ovde. Sada imamo pogled sa druge strane planine Beriša/Berishë. Da dodam, to mesto se zove Smonica/Smolicë.

ADVOKAT KHAN: 13 minuta i 26 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je put koji pokazuje pravac za Klečku/Kleçkë.

ADVOKAT KHAN: 13 minuta i 55 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, ono što smo prethodno videli bilo je selo Trpeza/Tërpezë koje se vidi odmah sa puta.

ADVOKAT KHAN: 13 minuta i 58 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ponovo, ovo je selo Trpeza/Tërpezë. Odavde se vide klanci. Iz ovog dela je civilno stanovništvo ušlo u unutrašnji deo sela i onda se raspršilo po klancima. Oni su išli direktno u Novo Selo/Novosellë a onda su preko sela

Ladrovac/Lladroc i Trpeza/Tërpezë otišli u Klečku/Klečkë. Ovde smo mi stvorili liniju odbrane, kako bismo branili stanovništvo. Imali smo i jedan drugi položaj u slučaju da se povučemo sa ovog položaja, kako bismo mogli da nastavimo da pružamo otpor sa tog drugog položaja.

ADVOKAT KHAN: 14 minuta i pet sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Možete ovde da se zaustavite.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je moja baza, časni Sude. Sada smo u Klečki/Klečkë. Ovo je kuća u kojoj sam ja boravio i iz ove kuće je Jakup Krasniqi dao svoju izjavu. Ovaj prozor koji vidimo, to je prozor na toj sobi u kojoj je portparol dao svoju izjavu. Ovo je kuća mojih nećaka i ja sam sve to vreme do decembra bio u toj kući. Želeo bih da odvojim period od 25. avgusta kada su Srpske snage zauzele položaje a to je trajalo sve do potpisivanja sporazuma između Holbrookea i Miloševića. Jer u tom periodu, sve do decembra ja sam boravio u toj kući.

ADVOKAT KHAN: 14 minuta i 22 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je pekara. Želeo bih da iskoristim priliku... ispravljam se, ovo je mesto koje su koristili moji nećaci za krečnjak, za gašeni kreč. Neko vreme to je bio jedini način za izdržavanje porodice. Tako da je jedini način bio da se prodaje taj krečnjak, posebno 80-tih i 90-tih godina. I svaka porodica je imala svoju peć za krečnjak. Zbog toga sam želeo da se i ovaj snimak nađe u filmu, kako bih mogao to da vam objasnim.

ADVOKAT KHAN: 14 minuta i 29 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo su kuće blizu moje baze. Juče sam pomenuo da smo imali dovoljno prostora gde su vojnici mogli da borave. A kada je reč o navodima da su neki leševi spaljeni u Klečki/Klečkë, ja sam zatražio od Glavnog štaba da obavi istragu u vezi s tim i da taj predmet uputi istražiocima u Hagu ili da dovedu nezavisnu komisiju kako bi se dokazala istina o tome. Glavni štab je u to vreme tražio tako nešto, ali su Srbi izazvali neke probleme. Mislim da je došao finski tim ali ne znam šta se desilo posle toga.

ADVOKAT KHAN: 14 minuta i 37 sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovaj zid se nastavlja prema dole – ne morate ovde da zaustavljate snimak – to je imanje koje pripada mojim nećacima, časni Sude. Ovo je dvorište, njihovo dvorište.

(kraj video snimka)

ADVOKAT KHAN: 14 minuta i 46 sekundi.

OPTUŽENI LIMAJ: Možete da nastavite.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Tako da čitavo ovo područje zajedno sa ovim zidom pripada mojim nećacima. Sve što je unutar ovih zidova pripada tim mladićima i zato mi je bilo dozvoljeno da boravim ovde, zajedno sa svojim ljudima. A ovo u pozadini je Klečka/Klečkë. Kao što sam već ranije rekao, kuće su razbacane, a dalje u pozadini vidi se selo Divljaka/Divlakë. Možete da vidite neke kuće u selu Divljake/Divlakë i neke u selu Klečki/Klečkë. A Klečka/Klečkë ni nema više kuća nego što možete da vidite ovde na slici. I kao što sam već juče rekao, Klečka/Klečkë se identifikuje sa mojim nećacima, jer tu uglavnom žive moji nećaci.

(kraj video snimka)

ADVOKAT KHAN: 14 minuta i 53 sekunde.

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, vidim koliko je sati. Mislim da je ovo pogodan trenutak za pauzu?

SUDIJA PARKER: Hvala gospodine Mansfield. Nastavićemo sa radom u 16.05 časova.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Mansfield.

ADVOKAT MANSFIELD: Da. Molim da nastavimo. Preostalo je još malo filma da pogledamo do kraja. A procedura je ista kao i prethodna. Hvala vam.

ADVOKAT KHAN: Nastavljamo od 14 minuta i 53 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, vidite klanac sa desne strane ove kuće. Ovo je jedan od klanaca gde se krilo civilno stanovništvo nakon avgusta i kasnije, a čak i pre avgusta, nakon što se prodrlo u klanac. Posle avgusta, izuzev na ovom položaju, Srpske snage su bile raspoređene na čitavom području. Imale su svoje punktove, položaje i mi nismo mogli da zauzmemo svoje položaje. Morali smo da prodremo u klance i tamo postavimo svoje položaje i branimo stanovništvo. Ove kuće i ova sela bila su pod srpskom kontrolom dva meseca, sela u pravcu Novog Sela/Novosellë i Divljake/Divlakë - ovde sa leve strane.

ADVOKAT KHAN: 14 minuta i 56 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovde možete da vidite Goleš/Goleshi; to je na većoj visini u odnosu na Klečku/Klečkë. I odavde su, kao što sam rekao, Srpske snage granatirale... odavde neprekidno ova sela na ovom delu. Negde oko 20. ili 22. a posebno posle 25. jula obasuta su granatama sa Goleša/Goleshi, jer je Goleš/Goleshi na mnogo višem položaju od Klečke/Klečkë.

ADVOKAT KHAN: 15 minuta i 15 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovim putem se ide ka selima Javor/Javor i Lužnica/Luzhnicë. Sela Javor/Javor i Lužnica/Luzhnicë nalaze se u opštini Suva Reka/Suharekë. Ovo je opština Lipljan/Lipjan. Klečka/Klečkë je neko vreme bila u opštini Lipljan/Lipjan a onda je postala deo opštine Mališevo/Malishevë. Oni su sami odlučili da budu deo opštine Mališevo/Malishevë, mislim na seljane. A Javor/Javor, u ovom pravcu i Lužnica/Luzhnicë ostali su u okviru opštine Suva Reka/Suharekë. Dakle, ovde je granica između: Lipljana/Lipjan, Suve Reke/Suharekë, Mališeva/Malishevë i Drenovca/Drenoc.

ADVOKAT KHAN: 15 minuta i 24 sekunde.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Sve kuće koje ovde vidite su kuće mojih nećaka.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je štala. U to vreme moji nećaci su imali tu štalu. U to vreme imali su oko 500 ovaca i takođe su imali i krave, a ovo je bila štala. Mislim da i danas služi kao štala, ali uglavnom za krave, jer više nemaju ovce.

ADVOKAT KHAN: 15 minuta i 47 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je ulaz. Ulaz u moju bazu u kojoj sam boravio.

ADVOKAT KHAN: 15 minuta i 52 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je dvorište koje ide nizbrdo.

ADVOKAT KHAN: 16 minuta.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Molim vas, zaustavite ovde.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, vidite, ovo je nova kuća, koja je nedavno podignuta. A kuće koje se vide ispod, bile su sagrađene pre rata. Kao što sam već rekao, odlučili smo da naša baza bude u Klečki/Klečkë jer je to bilo sigurno mesto za nas. Situacija je bila takva da smo mogli tu da budemo a da nas drugi ne primete. Dakle, toliko su bile udaljene kuće naših porodica u odnosu na mesto gde sam ja bio. Ovi ljudi su imali ljude koji su radili za njih. Neki su radili kao pastiri, čuvali su ovce. Neki drugi su radili kao poljoprivredni radnici, tako da je to bilo praktično za nas, to što smo imali moje nećake koji su nam donosili hranu. I pošto su imali radnike, tamo niko nije postavljao pitanje zašto im je potrebna hrana. Tako da nije bilo ništa neobično što su se oni kretali gore - dole i išli po hranu. Niko ih nije ni za šta pitao. Da vam navedem jedan primer: 9. maja, kada smo izašli u javnost i postali poznati kao pripadnici OVK, seljani su nas videli, seljani Klečke/Klečkë su nas videli. Jedan od mojih rođaka, rođak mojih nećaka iz Klečke/Klečkë, njegova kuća je ovde u ovoj grupi kuća, jer ovi ljudi koji žive ovde su bliski rođaci – tako da mi je jedan od njih rekao: "Bio sam u Drenici/Drenicë nedelju dana, spavao sam tamo, samo da bih video pripadnike OVK, a nisam znao da ste vi ovde u mom selu. Vi ste bili ovde vrlo blizu nas a ja to nisam znao." Dakle, to vam pokazuje u kojoj meri je sve bilo tajno i u kojoj meri ljudi nisu znali za nas. Čak i ove kuće koje ovde

vidite, evo ovde, ova bela kuća ovde napred... s prednje strane i ove dve ispod, to su kuće mojih rođaka, mojih nećaka – čak i ova sa desne strane, dok su dve ili tri kuće pripadale njihovim rođacima.

ADVOKAT KHAN: 16 minuta i sedam sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Dakle, ovo je klanac. Ovo je klanac gde su civili boravili. Ako možete da vidite kuće ispod, to je selo Sedlare/Shalë ali to je daleko odavde. I civilno stanovništvo iz tih sela ušlo je u klanac i uspostavili smo odbrambeni krug od Sedlara/Shalë do Klečke/Klečkë, čak i u vreme kada je Klečka/Klečkë bila okupirana.

ADVOKAT KHAN: 16 minuta i 13 sekundi.

(video snimak)

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Da. Vidite kolika je to razdaljina. Ovo je dolina u klancu, sa distance. Teško je videti sa ove razdaljine, ali možda snimatelj nije mogao bliže da priđe. Ovaj klanac potpada pod teritoriju sela Sedlare/Shalë.

ADVOKAT KHAN: 16 minuta i 32 sekunde.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Nastavite, molim vas.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo su kuće koje pripadaju selu Klečka/Klečkë. Kuće su raštrkane ali to su one iste kuće koje smo već ranije videli.

ADVOKAT KHAN: 16 minuta i 59 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, ako mogu ovde nešto da objasnim. Kada kažem "kuće", mislim na "domaćinstva", jer su neke od njih imanja. Kada kažem "kuće", to u stvari znači imanje koje pripada jednoj osobi u domaćinstvu... to pripada jednoj osobi.

Čak iako na imanju mojih nećaka postoji četiri ili pet kuća, sve te kuće pripadaju jednoj osobi u domaćinstvu.

ADVOKAT KHAN: 17 minuta i 12 sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Možete da nastavite, jer nemam nikakav komentar na ovo.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Da, ovde možete da vidite strelicu koja pokazuje pravac ka Lapušniku/Llapushnik. Jasno je da odavde ne može da se vidi Lapušnik/Llapushnik, pa čak ni Novo Selo/Novosellë ili *Shatiri*, niti Beriša/Berishë jer je to vrlo daleko odavde, a teren je takav da ne možete da vidite. Ali ovo je taj pravac – kad idete prema Lapušniku/Llapushnik i Novom Selu/Novosellë i Trpezi/Tërpezë, ako idete kroz planine, prvo ulazite u Novo Selo/Novosellë a onda u selo Beriša/Berishë. Već sam vam objasnio kako smo išli da napadnemo na potezu magistralnog puta Priština/Prishtinë – Peć/Pejë, ali ovo su sporedni putevi, a ne glavni put. Ovi putevi su u stvari bile staze su koristili seljani.

ADVOKAT KHAN: 18 minuta i 43 sekunde.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Možete da nastavite.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Sve ove kuće su spaljene nakon što su Srpske snage prodrle ovde. Sve su bile spaljene i srušene. Tako da su bile ponovo izgrađene ili popravljene. Ako su ostali zidovi, popravljene su posle rata. Neke smo mi, vojnici, popravili nakon novembra meseca kada smo došli u Klečku/Kleçkë, po odlasku Srpskih snaga. Na primer, mi vojnici smo popravili bazu u kojoj smo boravili, mislim na kuću u kojoj smo boravili - po odlasku Srpskih snaga.

ADVOKAT KHAN: 22 minuta i 43 sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Do sada smo gledali opštinu Lipljan/Lipjan, deo koji je u pravcu Lipljana/Lipjan... izvinjavam se, opštine. A sada gledamo u pravcu opštine Mališevo/Malishevë. Dakle, ako se usredsredite na ovo, možete da vidite sela u opštini Mališevo/Malishevë a planine koje vidite pripadaju opštini Suva Reka/Suharekë. Dakle,

ovo je drugi deo planine Beriša/Berishë ili Klečka/Kleçkë. Selo u daljini levo je – možete da vidite kuće – selo Belanica/Bellanicë. To smo mogli da vidimo bliže... ranije, ali u ovom pravcu... ako idete u ovom pravcu, možete da vidite moje rodno mesto, moje selo. A ovde u podnožju planine, to ne možete sada da vidite, tu je selo Senik/Senik.

ADVOKAT KHAN: 23 minuta i tri sekunde.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Dakle, ovo je put, da. Ovo je asfaltni put. Ovaj put ide u pravcu sela Senik/Senik. Ima i drugih puteva i staza ali to su vrlo teški putevi, zemljani putevi koje su koristili seljani kada su išli po drva, i tako dalje. Kao što sam rekao, seča šuma počela je nakon 1990. godine. A ova ravnica ili livada koju sada možete da vidite, tu su bili vinogradi; oni su bili deo jedne socijalističke zadruge u prošlosti. I tu je bilo jedno preduzeće, poljoprivredno preduzeće i u njemu je radilo oko 500, 600 seljana. Dakle, na čitavoj ovoj teritoriji bio je vinograd. Ali posle 1990. godine radnici su dobili otkaze i vinograd je uništen. I ovo je ostalo ovako.

ADVOKAT KHAN: 23 minuta i 19 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Da. Ovde jasno možete da vidite selo Senik/Senik i put koji vodi u Banje/Banjë, u selo Banje/Banjë. Časni Sude, u julu mesecu, za vreme ofanzive, Srpske snage došle su ovde, ovde u selo Senik/Senik i ova livada koja se ovde vidi, bila je puna oružja, srpskog oružja. Došli su do ovde i selo Senik/Senik je palo pod njihovu kontrolu. I praktično su opkolili celu planinu sa obe strane, i sa strane Mališeva/Malishevë i sa strane Lipljana/Lipjan. Ovde takođe možete da vidite i moj kraj, to je ovaj prvi deo sa desne strane. Malo je tamno, ali neke kuće iz mog kraja mogu da se vide.

ADVOKAT KHAN: 23 minuta i 30 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Da, ovde se vidi izbliza. Kao što vidite, ova veća zgrada je škola. Tu sam završio osnovnu školu. I to je deo sela.

ADVOKAT KHAN: 23 minuta i 39 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovde možete da vidite većinu sela u opštini Mališevo/Malishevë.

ADVOKAT KHAN: 23 minuta i 47 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ako ne grešim, ovo je Mališevo/Malishevë, bar koliko mogu da vidim... ne, nije, jer ovde vidimo džamiju. Mora da je selo Belanice/Bellanice, jer u Mališevu/Malishevë nema džamije.

ADVOKAT KHAN: 23 minuta i 58 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je selo Ladrovac/Lladroc. Srpske snage su bile takođe i ovde i čitavo civilno stanovništvo odavde, iz ovih sela otišlo je u planine Klečke/Klečkë da nađu sklonište. Dakle, meštani sela iz opštine Mališevo/Malishevë, iz mog sela, otišle su u planine Klečke/Klečkë i u klance. I imali su isti sistem odbrane kao i mi sa druge strane.

ADVOKAT KHAN: 24 minuta i pet sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je selo Senik/Senik, koje sam već ranije pomenuo. Srpske snage su došle ovde u Klečku/Klečkë. Civilno stanovništvo je otišlo i Srpske snage su onda granatirale iz tenkova, svojim tenkovima ovo selo, kako bi njihova pešadija mogla da uđe u selo. Oni su tu pobili celu porodicu, porodicu od 11 članova, ženu i malo dete. I zbog tog srpskog granatiranja odmah je poginulo 11 civila. To je bio naš najveći gubitak civila. Takođe su i drugi ljudi poginuli. Takođe smo imali ranjenih, ali ne u tolikom broju. Ako možete da vidite ovde, ovo je mlin. Ova visoka zgrada u centru sela. I mi smo odlazili... to je mesto za koje sam vam rekao da smo dolazili da uzmemo brašno za civilno stanovništvo. Dolazili smo sa planine do ovog mlina da uzmemo namirnice. Tu je bilo i žita u džakovima i to smo poneli. Ali to se događalo kasnije a ne u avgustu, pa ni u septembru. Možda u aprilu... u martu ili aprilu 1999. godine.

ADVOKAT KHAN: 24 minuta i 25 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovde je pogled u pravcu Štimlja/Shtime ili Crnoljeva/Carralevë i Krajmirovca/Krojmir. Iza planina koje se vide u pozadini, one najudaljenije planine, ako biste se popeli na vrh tih brda, onda biste odatle mogli da vidite Crnoljevo/Carralevë i Štimlje/Shtime, a dok se sa ove strane vide sela Duga/Dugë i Karačica/Karaqicë. Nisam siguran da li ona pripadaju zajednicama Štimlje/Shtime ili Lipljan/Lipjan... izvinjavam se, opštinama, ali mislim da pripadaju opštini Lipljan/Lipjan, ali nisam 100 posto siguran.

ADVOKAT KHAN: 24 minuta i 31 sekunda.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je klanac Ladrovac/Lladroc. Kao što možete da vidite, stanovništvo, civilno stanovništvo došlo je u taj klanac da potraži sklonište. Ima oko sedam ili osam klanaca u ovom području gde se stanovništvo... civilno stanovništvo sklonilo. Ako pogledate ovde, sasvim levo, tu se vidi Mališevo/Malishevë. Dakle, možete da vidite Mališevo/Malishevë.

ADVOKAT KHAN: 24 minuta i 40 sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Molim vas, zaustavite ovde.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časne sudije, ovo je groblje mučenika. Groblje vojnika koji su položili svoje živote, vojnika 121. brigade. To su bili vojnici koji su pre toga pripadali raznim jedinicama ali su tada te jedinice ušle u sastav 121. brigade. Oni su smatrani mučenicima ove brigade, mada su možda poginuli i pre nego što je ova brigada formirana. Dakle, ovde je sahranjeno oko 70 mučenika, ljudi koji su poginuli u borbama.

ADVOKAT KHAN: 25 minuta i osam sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je put koji vodi iz Novog Sela/Novosellë ili *Shatiri*. Odavde se vidi Klečka/Kleçkë.

ADVOKAT KHAN: 25 minuta i 36 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Dakle, iz ovog memorijalnog kompleksa može da se vidi Klečka/Klečkë i gde je bila moja baza, zato što se kompleks nalazi između Klečke/Klečkë i sela *Shatiri* ili Novog Sela/Novosellë.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je isti pogled. Pokazuje teren, mesta gde je stanovništvo našlo sklonište. Odavde za 28 minuta ili pola sata možete da stignete u moje selo, naravno, automobilom.

ADVOKAT KHAN: 25 minuta i 55 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Da, ovo je Novo Selo/Novosellë ili *Shatiri*. Ovde možete da vidite kuće koje su razbacane po celom ovom terenu. Ne znam koliko ovde ima kuća ili domaćinstava.

ADVOKAT KHAN: 26 minuta i 16 sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Molim vas, još malo dalje.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Časni Sude, ovde možete da vidite ulaz u Orahovac/Rahovec. Vidite taj greben ovde, tu su se nalazili vojnici, vojnici koji su ušli u Orahovac/Rahovec i jedinice. A ako biste sada mogli da nastavite sa projekcijom.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je put koji vodi od Mališeva/Malishevë do Orahovca/Rahovec.

ADVOKAT KHAN: 26 minuta i 53 sekunde.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Molim vas da tu zastanete.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je put koji sam juče pomenuo, put koji vodi u centar Orahovca/Rahovec i ovaj drugi koji vodi iz grada. A taj drugi put je, zapravo, kružni put. On prolazi pored Orahovca/Rahovec i onda odatle može da se ide u Prizren/Prizren. Dakle, kada sam juče pomenuo da sam otišao u Orahovac/Rahovec, mislio sam na taj kružni put koji prolazi pored Orahovca/Rahovec ali ne ulazi u sam Orahovac/Rahovec. Ova kuća sa leve strane, kuća na tri sprata, je kuća gde sam sreo one vojnike i sa kojima sam razgovarao o tome šta se dešava. A sledećeg dana, kada sam sreo Agima Qelaja a takođe i Zyropija... možda sam pogrešio ime, ali takođe su bili i Musa i Rexhep, dakle tu sam ih sreo. I Agim je tu napravio neku vrstu improvizovanog sedišta za ta dva dana, jer ga je Glavni štab imenovao za komandanta ove operacije.

ADVOKAT KHAN: 27.00 minuta.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Dakle, to je put koji prolazi pored grada, ne ulazi u centar grada i ja sam tuda putovao.

ADVOKAT KHAN: 27 minuta i 11 sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Možete da nastavite sa projekcijom. Da. Ovde je dobro.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Kada sam juče rekao, časni Sude, da smo išli prema putu da ne bismo dozvolili Srpskim snagama da uđu u Orahovac/Rahovec... Dakle, to je taj mali most i ispod toga je jedan potok, ali tu je bilo teško postaviti odbrambenu liniju kako bi se zaštitili civili. Tu na ekranu sa leve strane može se videti mesto gde smo mi počeli da kopamo rovove, i ja sam tu ostao sa nekih 12 vojnika. A posle su nam se pridružili još neki, i to je bila takozvana *Linija otpora*. Tako smo je mi zvali. Ja sam tu ostao sve dok se nisam razboleo.

ADVOKAT KHAN: 28 minuta i 15 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Da, to je greben. Kao što sam rekao, tu se nalazila neka vrsta grebena gde smo mi boravili, ali tu su bili i srpski snajperisti.

ADVOKAT KHAN: 28 minuta i 25 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je raskrsnica. Molim vas da krenete malo dalje.

ADVOKAT KHAN: 28 minuta i 33 sekunde.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Da, stanite ovde.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je raskrsnica, časnici Sude. Sa leve strane, taj put koji vodi levo, vodi u Orahovac/Rahovec, a ovaj put sa desne strane, to je put koji ide ka Mališevu/Malishevë. I to je taj kružni put koji ne ulazi u sam centar grada Orahovca/Rahovec. I tu sam ja sreo onih 12 vojnika. I već sam rekao da su Srbi granatirali ovo mesto. Upravo gde se nalazi taj žuti automobil, to mesto su Srbi granatirali, a ja sam tamo bio sa tih 12 vojnika, i mi smo napustili to mesto samo par minuta pre nego što su oni počeli granatiraju.

ADVOKAT KHAN: 28 minuta i 36 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Da, ovo je jedan primer koji pokazuje pravac prema Prištini/Prishtinë, zatim ulaz u Orahovac/Rahovec. A put koji dolazi iz pravca Đakovice/Gjakovë je na desnoj strani, a drugi ide prema Prizrenu/Prizren.

ADVOKAT KHAN: 28 minuta i 44 sekundi.

(video snimak)

OPTUŽENI LIMAJ: Molim vas, nastavite.

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je grad Orahovac/Rahovec. Snimljeno je sa brda. To je jedan stari grad, ali gusto naseljen grad, kao što možete da vidite.

ADVOKAT KHAN: 29 minuta i 58 sekundi.

(video snimak)

(kraj video snimka)

OPTUŽENI LIMAJ: Ovo je grad Mališevo/Malishevë, časni Sude. To je mali grad. To je nekada bilo veliko selo, a sada se to naziva malim gradom. Kada su Srpske snage prodrle u Mališevo/Malishevë 25. jula, dakle od 25. do 27. jula, za vreme letnje ofanzive, ovo selo ili ovaj mali grad totalno je spaljen, savršen je sa zemljom.

ADVOKAT KHAN: 30 minuta i 46 sekundi.

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, ovo je kraj ovog video snimka, zato što je... želeo bih da zahvalim mom saradniku jer je vrlo spretno držao kontrolu tokom filma.

SUDIJA PARKER: Da li ćete ga dati na... Nisam siguran u kom je to formatu?

ADVOKAT MANSFIELD: U DVD formatu. To je, u stvari... Naći ću broj ako se prikaže dokazni predmet ili ću mu dodeliti broj u svakom slučaju sada. Zamolio bih broj za ovaj dokazni predmet. Mislim da bi to bio broj DL9 po mojoj evidenciji.

SUDIJA PARKER: Prihvata se.

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj DL9.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, gospodine Limaj, sada bih u ovoj poslednjoj fazi želeo da pređemo na događaje s kraja rata i posle rata. I uradiću to po temama pod raznim naslovima. Prva tema su razgovori u Rambujeu i šta se dogodilo posle toga. Da li se sećate kada su ti razgovori održani?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Možda bi ovde bilo prikladno da pomenem da nakon što sam postao član Glavnog štaba, da sam imenovan za načelnika Vojne policije [OVK]. A što se tiče razgovora u Rambujeu, u februaru 1999. godine, nakon masakra u Račku/Raçak, kada su Srpske snage pobile preko 40 civila, međunarodna zajednica je preduzela hitne mere da organizuje mirovnu konferenciju za Kosovo/Kosovë. I OVK, njen Glavni štab se angažovao na toj konferenciji i odlučio da na njoj učestvuje. Albanska delegacija bila je sastavljena od političkog dela OVK. U to vreme ja sam bio član Glavnog štaba i bio sam na Kosovu/Kosovë. Potrudio sam se da osiguram da dođe do mirovnog sporazuma u Rambujeu. To je sada opštepoznato, ta činjenica da su

razgovori u Rambujeu trajali dve nedelje, ali da nisu završeni potpisivanjem mirovnog sporazuma, jer je još uvek bilo članova jedinica koji nisu jasno shvatali značaj tog sporazuma. Bili su, zapravo, zbunjeni i nije im bilo jasno. Ovo je, naravno, bilo delo izvesnih ljudi. Dakle, oni su zahtevali da se kosovska delegacija vrati i da ljudima objasni koliko je ovaj sporazum važan. Neki od nas, članovi Glavnog štaba, pokušali smo da uverimo ljude da je delegacija u Rambujeu zastupala OVK i da je ona imala puna ovlašćenja i da je trebalo da podržimo njihove stavove. I odluka koja je donesena da se tamo učestvuje je vrlo važna. I mislim da je to ono gde sam ja imao presudnu ulogu u učešću na takvoj mirovnoj konferenciji, jer je, na kraju krajeva, naš cilj bio da se dođe u fazu kada jednom zauvek mogu da se razreše sva pitanja i status Kosova/Kosovë. Ali kao što znate, Srbi su odbili da prihvate sporazum iz Rambujea, i nakon što se delegacija vratila produžili smo konsultacije. Svi komandanti zona saglasili su se sa ovim mirovnim sporazumom i ovlastili su našu delegaciju da potpiše taj sporazum. Srbi ga nisu potpisali, i to je dovelo do NATO bombardovanja.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Nakon te konferencije, da li ste vi dobili neku konkretnu ulogu i bili imenovani za ministra nekog posebnog resora?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kosovska delegacija je sve vreme nastojala da objedini političke faktore tamo. Ti naponi su trajali tokom čitavog ratnog perioda. I takođe, međunarodna zajednica je insistirala da Albanci moraju da imaju jedinstvenu delegaciju i da mora da se formira Vlada koja će imati predstavnike svih političkih snaga. Očigledno je da su se Albanci u Rambujeu složili da formiraju zajedničku Vladu sa predstavnicima OVK, DSK, Pokretom za demokratsko jedinstvo, nisam sasvim siguran oko imena, odnosno kako se zvao u to vreme, i nekih nezavisnih sagovornika. Dakle, oni su se saglasili da formiraju Vladu. Šef delegacije u Rambujeu bio je gospodin Hashim Taçi iz OVK. On je bio šef albanske delegacije na tim pregovorima. Dakle, oni su se saglasili sa tim da osoba koja bude formirala zajedničku Vladu, treba da bude predstavnik OVK, a u ovom slučaju to je u stvari bio vođa političkog rukovodstva, gospodin Taçi. Oni su tada takođe podelili ministarstva, Ministarstvo odbrane i neka druga ministarstva za koja su mislili da ti resori treba da pripadnu predstavnicima OVK. U to vreme ja sam bio izabran za zamenika ministra odbrane, te Privremene Vlade, kako se ona tada zvala. To se događalo u aprilu... aprilu, maju, krajem aprila, mislim ipak početkom maja, ako ne grešim.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da. Da bi sve bilo jasno, sada smo u 1999. godini. To je tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, još uvek u 1999. godini.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Idemo dalje. Da li ste učestvovali i u razgovorima o demilitarizaciji OVK, što je očigledno bilo otprilike krajem rata?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Nakon odstupanja, povlačenja Srpskih snaga i *Kumanovskog sporazuma* i ulaska NATO snaga na Kosovo/Kosovë, međunarodni predstavnici – u ovom slučaju predstavnici NATO-a – i komandant KFOR-a za Kosovo/Kosovë, kao i međunarodne diplomate: bivši portparol Ministarstva spoljnjih poslova, James Rubin, kao šef delegacije, sa još nekim oficirima NATO-a predvođeni gospodinom Jacksonom, razgovarali su o demilitarizaciji OVK. Oni su zahtevali da OVK

bude demilitarizovana, da odstupi, preda svoje oružje i da ode kućama. U tim razgovorima ja sam bio direktni učesnik, zajedno sa predsednikom Vlade, gospodinom Tačijem, sa načelnikom Štaba OVK - u to vreme je to bio Agim Čeku i neko vreme su tamo bili prisutni i neki komandanti zona, a posle toga smo mi ostali na razgovorima. Nakon nedelju dana dogovorili smo se da se potpiše sporazum o demilitarizaciji i transformaciji OVK i to je potpisano u bazi KFOR-a. NATO snage ušle su na Kosovo/Kosovë 12. juna, a mi smo potpisali taj sporazum o demilitarizaciji i transformaciji OVK 17. juna.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A u vezi sa tim, da li su se oni koji su učestvovali, vama lično zahvalili za doprinos koji ste dali za postizanje ovog rezultata?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislím da u mnogo primera... ljudi koji su pratili razvoj događaja, razni analitičari, razne međunarodne organizacije, izražavale su svoje zadovoljstvo onim što je postignuto u to vreme, jer je bilo očigledno da je cilj OVK bio da oslobodi zemlju. Sada kada su se Srpske snage povukle, mi smo bili spremni da se vratimo normalnom životu. Međutim, želim da naglasim da mi nismo želeli da se OVK razoruža odmah, jer nismo znali šta da radimo sa tim snagama, već je trebalo da ih postepeno transformišemo, da sačuvamo te snage na koje su građani gledali kao na zaštitu. A ovaj zahtev je trebalo ispuniti nakon demilitarizacije. Dakle, u periodu od tri meseca, od juna do septembra, trebalo je da dođe do demilitarizacije OVK a zatim da se vode razgovori o mogućoj transformaciji OVK, pa je formirana zajednička grupa Štaba OVK i NATO-a koja je trebalo da demilitarizuje OVK u roku od tri meseca. A posle tri meseca ta grupa je procenila da je demilitarizacija bila uspešna i potpuna. I onda su se razgovori nastavili još neko vreme. Mi smo posetili London, Brisel, Rim Vašington, gde smo izneli naše shvatanje o tome zbog čega je važno da postoji telo u kom će biti zastupljeni i članovi OVK, jer je OVK u narodu generalno smatrana zaštitnom snagom. Uspeli smo da nađemo na razumevanje u tim međunarodnim centrima za vreme naših poseta, i zahvaljujući konstruktivnom radu koji smo mi obavili, u saradnji sa međunarodnom zajednicom, uspeli smo da transformišemo OVK i da formiramo jednu zaštitnu snagu na Kosovu/Kosovë, koja je imala isključivo zadatak da štiti interese ljudi u slučaju opasnosti, u slučaju nekih vanrednih okolnosti. Mandat tih snaga nije bio sasvim jasno definisan. To je trebalo da bude, u stvari, neka vrsta tela civilne zaštite. U kasnijoj fazi njihova misija je trebalo da postane jasnije definisana. Dakle, sudbina te organizacije zavisila je od konačnog rešenja statusa Kosova/Kosovë. Mi smo uspeli da se potpiše takav sporazum sa generalima Clarkom i Jacksonom, ali to je odobrila i međunarodna zajednica što je dovelo do stvaranja Zaštitnog kosovskog korpusa, što je za nas bila velika pobeda, jer smo uspeli da sačuvamo strukturu organizacije, vojne organizacije koja će da obezbedi neke garancije za budućnost. Sporazum o demilitarizaciji predviđao je da deo pripadnika OVK ostane u Kosovskom zaštitnom korpusu. I možete da zamislite, časni Sude, šta znači stvoriti vojsku u toku jedne godine, kako bi se ta vojska borila a zatim u istoj toj godini demilitarizovati tu vojsku, raspustiti tu vojsku, to je nešto što se nikada nije desilo u istoriji čovečanstva. Jer stvoriti organizaciju i dovesti tu organizaciju do faze funkcionisanja, zatim je demilitarizovati, zaista je konkretan primer koji pokazuje da niko od tih ljudi nije želeo da uzme oružje zato što su tako želeli, nego su samo želeli da se oslobode Miloševićevog nasilnog režima. A posle toga, kada više nije bilo razloga da se i dalje drže svog oružja, oni su ga vratili i vratili su se svom svakodnevnom životu.

Dakle, kao što sam rekao, sporazum je predviđao da deo snaga ostane u Kosovskom zaštitnom korpusu, a političko krilo OVK trebalo je da formira političku stranku koja bi počela sa političkim aktivnostima za uspostavljanje uslova za slobodno Kosovo/Kosovë. Političko krilo formiralo je političku partiju koja se zvala Demokratska partija Kosova i počela je da uspostavlja odgovarajuće strukture širom Kosova/Kosovë, da bi se pripremila za izbore i kako bi se konstituisale institucije na Kosovu/Kosovë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li je tačno da ste vi učestvovali na nekoliko izbora i to i na lokalnom i na nacionalnom nivou?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Izabran sam za sekretara za odnose sa javnošću nakon konstituisanja ove partije. Imao sam ovlašćenja da komuniciram sa javnošću do izbora. Učestvovao sam u prvim lokalnim izborima, demokratskim lokalnim izborima održanim 2000. godine. Učestvovao sam u sklopu Demokratske partije Kosova na izborima za Skupštinu opštine Priština/Prishtinë. A 2001. godine vodio sam izbornu kampanju i kandidovao sam se za poslanika Skupštine Kosova na proporcionalnoj listi Demokratske partije Kosova. A 2002. godine ponovo sam se kandidovao za Skupštinu opštine Priština/Prishtinë. Tako da sam direktno učestvovao tri puta na izborima održanim na Kosovu/Kosovë, i bio sam izabran za člana Skupštine. Iako smo mi želeli da poredimo, ali glasovi građana su odlučili. Zatim sam izabran iz svog okruga u Skupštinu Kosova/Kosovë i odatle sam došao ovde.

ADVOKAT MANSFIELD: Želeo bih u ovoj fazi da pogledamo nekoliko završnih dokaza. Prvo ćemo da pogledamo dva dokazna predmeta. Časni Sude, mislim da smo dostavili prevode dokaznih predmeta.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li biste ih identifikovali, a kada to učinite zamolićemo da se prikažu. Oba se odnose na izbore. Kopije su već svima podeljene. Ovde su dva odvojena dokumenta. Dao sam vam original jednog a kopiju drugog. Jedan se odnosi na vašu kandidaturu za gradonačelnika Prištine/Prishtinë, a na drugom je vaša fotografija. To je jedna brošura u boji. Vi to sada držite u ruci. I sadrži neka opažanja. Koji je od ovih dokumenata prvi po datumu? Izbori su bili tri puta, dakle koji je od ovih dokumenata... koji se odnosi na prve izbore?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ova brošura, časni Sude, koja ima na naslovnoj strani moju fotografiju, to je neka vrsta propagandnog materijala koja daje neke informacije o meni lično. To je bilo pripremljeno za vreme prvih lokalnih izbora za grad Prištinu/Prishtinë. Ovaj papir ovde je neka vrsta letka koja je namenjena građanima i mi smo to dostavljali u svaku kuću. Datum je 2002. godina i odnosi se na lokalne izbore.

ADVOKAT MANSFIELD: Pitam se, da li bi radi uštede, mogla oba ova dokumenta biti jedan dokazni predmet Odbrane broj DL10? Sa prevodima. Prevodi su već urađeni.

SUDIJA PARKER: Biće prihvaćeni.

sekretar: Časni Sude, dokument Odbrane o profilu kandidata Fatmira Limaja koji se kandidovao za gradonačelnika Priština/Prishtinë i prevod dokumenta biće dokazni

predmet Odbrane broj DL10. A sledeći dokument na kom je letak Demokratske partije Kosova za Fatmira Limaja i prevod biće dokazni predmet Odbrane broj DL11.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sada želim da vam postavim pitanje iz vrlo konkretnih razloga koji su možda i očigledni. Tokom tih godina, a to su – 1999., 2000., 2001. i 2002. godina – da li ste se u mnogo prilika pojavljivali na nacionalnoj televiziji Kosova vezano za vaš politički položaj?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Tokom 1998. i 1999. godine pojavljivao sam se na televiziji. A od 2000. godine, a moglo bi se reći i od 1999. godine, ali da kažem, od 2000. godine Kosovska televizija se posle rata zaista razvila u ozbiljnu televizijsku stanicu i pošto sam posle rata bio portparol Demokratske partije Kosova, ja sam javnosti saopštavao sve političke stavove OVK. Bio sam deo te stranke. Bio sam član Političkog veća za tranziciju koju je osnovao UNMIK i ja sam tu predstavljao svoju stranku. A sastanci tog Veća su predstavljali mini-parlament, časni Sude. To je bio prvi pokušaj stvaranja institucija na Kosovu/Kosovë. I zbog toga su ti sastanci prenošeni uživo ili su emitovali specijalni program uveče za građane Kosova/Kosovë, tako da bi građani znali o čemu je raspravljalo to Tranziciono veće. To je bilo jedino Veće gde su glavni politički faktori učestvovali i vodili debate sa predstavnicima međunarodne zajednice o ključnim stvarima na Kosovu/Kosovë a i o drugim problemima. Pored toga, postojalo je i Upravno veće, koje se sastojalo od predstavnika četiri političke grupe; tri albanske i jedne srpske, a tu je bio i predstavnik UNMIK-a. Dakle, to je služilo kao neki mini-parlament Tranzicionog Veća za građane Kosova/Kosovë. To im je bilo prvi put da na svojoj televiziji vide šta se događa, da vide stvari koje nisu mogli da vide na albanskoj televiziji pre 1999. godine. Bilo je i nekoliko dnevnih listova, četiri ili pet listova u to vreme. I ukratko rečeno, ja sam bio portparol partije, a naša partija je bila jedna od najznačajnijih i ja sam bio taj koji se pojavljivao u javnosti.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Mogu li da vas pitam da li ste... rekli ste "Stvari koje nisu mogli da vide na albanskoj televiziji pre 1999. godine." Da li ste zaista mislili na 1999. godinu ili da li ste mislili...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, mislio sam na 1999. godinu... 1990. godinu.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da. 1990. godinu. Hvala vam.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Možda sam pogrešio. To je bila...

prevodioci: Ovo je bila greška prevodilaca.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Pomenuli ste televiziju i štampu. Da li je to takođe važilo i za radio stanice na Kosovu/Kosovë?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, naravno. Ponekad sam učestvovao u nekim lokalnim radijskim programima, pored glavne radio stanice. Odlazio sam u svaki grad koji me je pozivao da bih izneo svoje stavove. Ponekad sam se pojavljivao i na lokalnim televizijama. To je bilo posle rata. Želeli smo da govorimo o svojim iskustvima. To je na neki način bio dokumentarni materijal. A ljudi su bili zainteresovani da saznaju ko je učestvovao u ratu, ko su bili ti komandanti, tako da sam se odazivao i učestvovao u tim

različitim programima. Imao sam sagovornike i govorio sam gledaocima o razvoju tokom rata. Ljudi su želeli da znaju ko je učestvovao u ratu i da od nas čuju kroz šta smo prošli.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Možda je manje značajno, ali je i dalje relevantno: da li su se vaši posterji pojavljivali u Prištini/Prishtinë i na drugim mestima?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa vi ste dobro upoznati sa demokratskim iskustvima ovde. Znaete vrlo dobro šta izborna kampanja uključuje u svakoj zemlji u kojoj se održavaju takvi izbori. U našem slučaju, u svim gradovima, u Prištini/Prishtinë, po čitavom gradu, čak i izvan grada, gde god sam ja učestvovao na izborima, učestvovao sam na raznim izbornim mitinzima, govorio u ime svoje stranke i mogao sam da vidim svoje postere da su bili postavljeni svuda. Kao onaj što sam vam pokazao onaj mali poster, postojao je i takav veliki. I takvi posterji su bili po celoj Prištini/Prishtinë, formata B1 ili B2.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Pre nego što dodemo do ove poslednje situacije kojom ćemo se baviti, a to je vaše hapšenje 2003. godine, želeo bih da uopšteno govorimo o vašem razmišljanju u periodu od kraja rata do vašeg hapšenja, o konačnom statusu Kosova/Kosovë i kakve ste vi nade i ciljeve imali, političke ciljeve u vezi sa Kosovom/Kosovë u to vreme?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Naši ciljevi su bili jasni... bar moji... moji ciljevi. I oni su odgovarali razvoju zemlje kao i stavovima drugih. Po mom mišljenju, Kosovo/Kosovë je bilo u prelaznoj fazi i mi smo morali da izgradimo institucije a želeli smo da nam međunarodna zajednica u tome pomogne, jer smo počeli ni od čega. Međunarodne institucije su došle, međunarodni predstavnici su došli u našu zemlju kojoj je sve nedostajalo. I kao što sam rekao, morali smo da počnemo od nule, od klasične okupacije. Mi smo ulazili u novi demokratski sistem koji je nama bio potpuno nepoznat. 90-tih godina Kosovo/Kosovë nije imalo mogućnosti da se razvija u demokratskom smislu, kao što su se razvijale ostale zemlje. Dakle, od klasične okupacije koja je trajala deset godina, sa svim svojim problemima, sada smo morali da uđemo u nepoznate demokratske procese, a ljudi nisu bili pripremljeni za rukovođenje institucijama. I da bi se stvorile funkcionalne institucije, za to su nam bili potrebni predstavnici međunarodne zajednice kako bi pripremili stanovništvo Kosova/Kosovë da bude u stanju da preuzmu te institucije u svoje ruke, da preuzme rukovođenje tim institucijama i dovede Kosovo/Kosovë u završnu fazu, a to je nezavisnost Kosova/Kosovë. Dakle, moj stav, moja orijentacija, moj cilj je bio uspostavljanje vladavine prava, demokratske države sa snažnim demokratskim institucijama, uspostavljanje vladavine prava, stvaranje bezbedne sredine u kojoj bi mogla da funkcioniše pravna država, kako bismo se mi pripremili za konačnu fazu razvoja a to je nezavisnost Kosova/Kosovë. To je bio naš glavni cilj, glavni cilj mojih političkih aktivnosti u to vreme, a to je uvek bilo u tesnoj saradnji sa međunarodnom zajednicom.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A u okviru toga, kakav je bio vaš stav u odnosu na nacionalne manjine na Kosovu/Kosovë?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moj politički stav bio je poznat. Ja sam osoba koja je javno iznosila svoje stavove kao i stavove moje partije. Naš stav prema manjinama je bio jasan. Ja sam uvek govorio tokom izborne kampanje i na mitinzima da imamo primer.

Imamo primer Miloševića, to sam uvek govorio. I ako želimo da imamo istu sudbinu kao i Milošević, koji je zaveo diktaturu u svojoj državi, a znamo bolje nego bilo ko drugi šta znači diktatura, kada su ljudima uskraćena glavna ljudska prava, kada su izloženi nasilju, onda imamo primer onoga što ne bi trebalo da radimo. Drugu alternativu nam je ponudila međunarodna zajednica. Mi smo još uvek daleko od civilizovane Evrope i sveta i zbog toga trebamo da preduzmemo korake da izgradimo slobodno društvo u kom će se svaki građanin osećati ravnopravnim i slobodnim. To je naš cilj za budućnost Kosova/Kosovë. To nije lako postići, jer je rat ostavio trag. Veliki broj Srba je napustio Kosovo/Kosovë sa povlačenjem Srpskih snaga. Neki su učestvovali u primeni nasilja. Ali posle ulaska KFOR-a i povratka 700.000 Albanaca na Kosovo/Kosovë za mesec dana, izbeglica sa svih strana ili sa svih mesta... sa raznih mesta su se vratili, nalazeći svoje roditelje ili svoju decu mrtve. Među njima je bilo i takvih koji su želeli da se osvete, jer su krivili Srbe za sve što im se desilo. Dakle, u takvoj situaciji, imate 700.000 ljudi koji su se vratili u zemlju za mesec dana u kojoj nema... praktično nema institucija, dakle postoji institucionalni vakuum, zato što se Srbija povukla sa svim svojim institucijama. Dakle, svi oni koji su se vratili, koji su došli na njihovo mesto, a to su OVK i UNMIK, došli su na mesta gde nisu bili spremni da preuzmu vođstvo u toj situaciji. Tako je ovaj vakuum, ovaj haos, je nažalost preovladao i izazvao je mnogo patnji. Bilo je Srba, ali je takođe bilo i Albanaca koji su ubijeni u toku tog vremena, bilo je onih koji su bili raseljeni zbog teške situacije posle rata. I mi želimo da se ta situacija promeni. Mi želimo da uverimo Srbe da mi nećemo raditi njima ono što su drugi radili. Ali sada je prisutno veliko nepoverenje. Ti međuljudski odnosi bili su prekinuti pre rata. I biće potrebno vreme da se takva situacija zaleči. Mi smo počeli da pregovaramo sa Srbima. Mislim da smo uradili dobar posao. Ja imam stalne kontakte sa njihovim predstavnicima u institucijama koje imamo, u Privremenom veću, u Parlamentu i mislim da oni vrlo dobro znaju kakav je moj stav. Za vašu informaciju, mislim da je Srbija čak izgubila i svoje moralno pravo na Kosovo/Kosovë nakon onoga što su uradili. Nakon što je 1.000.000 ljudi moralo da izbegne sa Kosova/Kosovë mislim da Srbija nema moralno pravo da bilo šta kaže na Kosovu/Kosovë. Dakle, pokušavali smo da jasno kažemo svojim srpskim kolegama da trebamo da radimo zajedno na izgradnji Kosova/Kosovë, da imamo sva prava, svi mi, ali bez uticaja iz Beograda. Čak i sada, čak i danas, mislim da su Srbi pod uticajem... oni i dalje misle da sve treba da se radi preko Beograda i mislim da su i dalje ostali na istoj poziciji, uprkos nekim skorašnjim pozitivnim promenama. Tako se razvijala politička situacija. Iako smo mi jasno izneli naše ciljeve, oni imaju svoje razloge da oklevaju, jer je njihov život još uvek težak. Većina Albanaca želi da im pomogne. Ali bezbednosna situacija bila je i još uvek je u velikoj meri promenljiva. Nama je teško da izgradimo organe bezbednosti ali sam uveren ako ne preduzmemo inicijativu da stvorimo, da izgradimo poverenje među nama, ništa se neće postići, bez obzira šta UNMIK radi. Nažalost, moram da kažem, ali u ovom slučaju na Kosovu/Kosovë trebalo bi da imamo hrabre ljude, ljude koji žele da preuzmu odgovornost na svoja leđa a ne samo zato što to od njih traži međunarodna zajednica, kao što je to danas slučaj na Kosovu/Kosovë. Mi bismo trebali da radimo te stvari zato što je to u interesu... u korist naroda a ne zato što međunarodna zajednica želi da mi to radimo. Treba stvoriti standard za narod, za građane, jer oni su ti koji grade život. Rečju, to su bili neki od mojih ciljeva ili moja orijentacija. I mislim da hrabri političari, odvažni političari još uvek nedostaju na Kosovu/Kosovë, političari koji bi trebalo da preuzmu odgovornost za dobro naroda. Ali

nažalost, oni koje imamo... misle samo na svoj lični interes i stvorili su dalju napetost u mojoj zemlji. To je moje lično stanovište. I ne želim dublje da zalazim u tu politiku.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Želim da vam postavim još jedno pitanje u vezi sa nečim što je lični primer vašeg stava, u ovom slučaju, prema Srbima koji su živeli na spratu iznad vas u Prištini/Prishtinë. Da li je to nešto što možete da objasnite u odnosu na stav koji ste izneli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Časni Sude, ja sam to izjavio 1999. ili 2000. godine kada sam dao intervju za *Slobodnu Evropu* ili *BBC* i tada sam rekao: "Ne želim da budem građanin Kosova/Kosovë 1999. godine jer sam se stideo razvojem situacije u to vreme, jer to nisu bili ciljevi i ideali onih koji su poginuli u ratu za slobodu Kosova/Kosovë." Juče sam vam rekao da su u zgradi u kojoj sam živio, živeli i Srbi i Albanci. Kada sam se vratio u Prištinu/Prishtinë 1999. godine, otišao sam u svoj stan. Posetio sam svog oca. I kada sam video razvoj događaja, euforiju ljudi koji su se vraćali i sve to, otišao sam u svoj stan i otišao sam u stan Srbina koji je živio ispod mene i rekao mi da ne odlazi. Rekao sam mu da mi ne možemo da zaštitimo sve koji su na Kosovo/Kosovë: "Ali ja mogu da zaštitim tebe koji si tu, blizu mene." I zamolio sam ga da ostane sa nama i rekao sam mu da šta god se desi mojoj porodici, desiće se i njemu, da ćemo ga mi zaštititi. Ali on mi je rekao da u tim okolnostima za njega nema nikakvih izgleda, da ne može da ostane zaključan u svom stanu. I to je tačno, jer ja nisam mogao da garantujem šta će mu se desiti ako izađe iz svog stana. Takve su bile okolnosti u to vreme. Njegov stan nije diran. Ne znam šta se desilo. Ne znam da li ga je prodao ili izdao. Ali to je samo jedna ilustracija. U to vreme to je jedino što si mogao da uradiš. Nije se moglo mnogo uraditi.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Želim sada da konačno pređemo na februar 2003. godine. Ponovo, to je...

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, da li nameravate da napravimo pauzu u 17.45 časova? Očekivao sam da će možda biti pauza. Mogu da završim ovu temu u tom vremenu. Mislim da mogu.

SUDIJA PARKER: Nastavite, gospodine Mansfield.

ADVOKAT MANSFIELD: Da, hvala vam mnogo.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Mislim da nema govora da ste otišli na odmor. Ali želim da vas pitam OVK tome. Da li ste u februaru 2003. godine otišli na kraći odmor?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Gde ste otišli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Posle vrlo naporne nedelje u Parlamentu, u to vreme bio sam poslanik u Parlamentu, odlučili smo da zajedno sa predsednikom partije odemo na kratak odmor u Sloveniju. Otišao sam u ski centar u Kranjskoj Gori u Sloveniji.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li se sećate kog dana ste otišli... datuma i dana?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Trebalo bi da bude 15. februar. Bila je subota kada sam napustio Prištinu/Prishtinë. Mora da je bio 15. februar. Bila je subota posle podne kada smo otišli sa prištinskog aerodroma.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li je vaša porodica i da li su vlasti znale da vi odlazite?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Naravno da je moja porodica znala. Čak znam u petak uveče, kada smo govorili o putu za Sloveniju, takođe smo razgovarali i sa premijerom, u to vreme to je bio gospodin Bajram Rexhepi i pozvali smo ga da nam se pridruži. Dakle, porodica je znala i celo rukovodstvo Demokratske partije Kosova je znalo. Svi su znali da idemo u Sloveniju. I na kraju krajeva, znali su da smo mi rukovodstvo partije a ja sam bio zajedno sa predsednikom te partije. I svi su znali da to nije nikakav tajni put. Znali su da odlazimo na odmor. Ukratko, to je bilo nešto normalno, nešto s čim su oni bili upoznati.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Nisam siguran da li možete da odgovorite na moje sledeće pitanje, ali da li je... da li ste znali da li je general Fabio Mini, koji je bio na čelu KFOR-a, takođe znao da vi odlazite?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne bih želeo da nagađam, ali ako je general bio upoznat sa istragom i optužnicom, on je svakako znao gde stanujem. Kada sam odlazio, sve je bilo urađeno na uobičajen način, zvanično. Pasoš je bio proveren na uobičajeni način kao što se proveravaju VIP pasoši, ali pretpostavljam ako je general imao te informacije, onda je verovatno znao i gde smo se nalazili. Ali ja lično ne znam više o tome.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: U redu. Znači, vi ste u subotu, 15. februara otišli. Kada ste vi prvi put nešto saznali o tome da su ljudi bili hapšeni ili traženi iz Haga. Kada ste prvi put dobili neki znak o tome?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: U to vreme hapšenja na Kosovu/Kosovë su bila vrlo česta iz različitih razloga. Kada bi neko bio uhapšen zbog optužnice koja je podignuta ovdje u Hagu... Čuo sam za to u ponedeljak dok sam bio na odmoru... ako ne grešim, bio je ponedeljak uveče – i čuo sam to, zapravo, od novinara koji me je zvao da dam izjavu o novom razvoju događaja u zemlji. Rekao mi je da je čuo da je dvoje ili troje ljudi uhapšeno i pitao me je za mišljenje moje stranke o tome. Dakle, to je bilo to. Onda sam kasnije čuo od prijatelja. Pozvao sam neke prijatelje iz partije i to je to.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Imam nekoliko pitanja koja proizilaze iz ovoga što ste rekli. Kao prvo, kako je taj novinar stupio u kontakt sa vama?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Portparol partije je osoba koja uspostavlja kontakte sa novinarima, kako bi prenela stav stranke javnosti, da bi stav njegove partije bio poznat javnosti. Dakle, portparol živi od novinara a novinar živi od portparola. Tako da bi... za tu funkciju morate da imate dobre odnose sa novinarima. Svi novinari na Kosovu/Kosovë a takođe i novinari drugih agencija imali su moj broj telefona. Čak i agencije iz Srbije,

televizije i mediji, i oni su imali moju vizit kartu. Moj broj telefona bio je poznat svima onima koji su imali u svojim rukama moju vizit kartu.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sledeće pitanje glasi: da li su vam preneli imena dve ili tri osobe koje su uhapšene u to vreme?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Na Kosovu/Kosovë takve aktivnosti obično nisu transparentne. Možda je to bilo prirodno kada su u pitanju aktivnosti Haga, ali čak ni na Kosovu/Kosovë ne možeš odmah da saznaš imena uhapšenih osoba. Novinari – kako oni uvek kažu "prema neimenovanim izvorima iz UNMIK-a" – rekli su da su ta hapšenja izvršena po nalogu Tužilaštva iz Haga, i želeli su izjavu povodom tih događaja. Ja nisam znao ko su bile uhapšene osobe.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Kada ste vi...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: To sam saznao kada su imena objavljena u javnosti.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da. Oprostite. Kada ste saznali da vas vlasti traže?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ako želite da vam opišem ceo taj događaj, ja ću to učiniti. Kada sam čuo da se moje ime navodi u optužnici i da me Međunarodni krivični sud traži, bio sam na ski-liftu. Bilo je 14.30 ili 15.00 časova. Pozvao me je novinar *Reutersa*. Zove se Shaban Buza. Rekao mi je: "Da li ste čuli šta se desilo?" Rekao sam: "Nisam." Pokušao je da ne govori o tome direktno ali kada je video da uopšte nemam predstavu o čemu govori, tada mi je postavio direktno pitanje. Rekao je da... dakle, obavestio me je, nije me pitao, da je gospođa del Ponte dala izjavu u Podgorici na konferenciji za štampu pre pola sata: "I pomenula je vaše ime kao jednog od optuženih." Onda sam mu rekao: "Sačekajte da siđem, pa me ponovo pozovite da mi pročitate celu izjavu koju je dala gospođa del Ponte." Dakle, sišao sam sa ski-lifta. On mi je pročitao celu izjavu, izjavu sa konferencije za štampu i ja sam otišao u hotel. Mislim da je on bio prvi novinar koji je dobio tu informaciju, jer je on bio novinar *Reutersa*. I prvi je dobio tu informaciju, pre nego što su je dobili lokalni mediji. A zatim, čim se novost raširila Kosovom/Kosovë, svi novinari su počeli da me zovu. Zvali su me prijatelji i porodica. Ali ja nisam mogao da odgovorim na sve njihove pozive. To nije ni bilo moguće. Samo sam ih obavestio... obavestio sam predsednika partije, gospodina Thaçija o informaciji koju sam dobio. Otišli smo zatim u hotel. Stupili smo u kontakt sa savetnikom premijera, gospodinom Ramadanom Avdiuom, zato što premijer nije bio dostupan u to vreme. Mora da je bio negde na sastanku. I rekao sam Ramadanu... rekao sam mu da obavesti premijera o tome, kako bi premijer razgovarao sa gospodinom Steinerom šta da se radi. Želeo sam da se vratim na Kosovo/Kosovë pa da sa Kosova/Kosovë odem za Hag. To je trebalo da organizuje gospodin Steiner, ako je uopšte bio u poziciji da takvu stvar organizuje. I Ramadan mi je rekao da će on da razgovara sa premijerom, a premijer je zajedno sa gospodinom Krasniqijem, znači jednom malom delegacijom, otišao na sastanak sa gospodinom Steinerom. Ne znam kad je tačno održan taj sastanak. Ja sam čekao da mi oni prenesu odgovor. I dok sam čekao odgovor, novinari iz raznih medija su me zvali telefonom i kao što je uvek slučaj sa novinarima, prvo što su želeli da saznaju bilo je gde se nalazim, kako bi mogli direktno da stupe u kontakt sa mnom. A ja sam im

rekao da nisam na Kosovu/Kosovë. Nekima sam rekao da sam u Austriji, nekima uopšte nisam rekao gde se nalazim. A razlog za to bio je jednostavan, naime, već sam imao iskustva sa novinarima i znao sam da u razgovoru sa novinarima mogu da kažem nešto što će meni naškoditi u pogledu ishoda sastanka sa gospodinom Steinerom. Znao sam da ako im kažem gde se nalazim, da će hotel biti pun novinara u roku od pet minuta. Prema tome, da bih omogućio da se održi taj sastanak u Prištini/Prishtinë, nisam novinarima rekao gde se tačno nalazim. Nekima sam rekao da sam kod kuće, da sam zauzet privatnim porodičnim stvarima; nekima sam rekao da sam u Austriji, u Italiji. Ne znam čak ni sada šta sam im sve rekao, ali znam da im nisam rekao tačno mesto gde se nalazim.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Pomenuli ste gospodina Steinera. Da li možete da nam kažete ko je on?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodin Steiner je tada bio na čelu UNMIK-a. Misije Ujedinjenih nacija za Kosovo/Kosovë. On je u to vreme bio čovek broj jedan na Kosovu/Kosovë. Bio je predsednik Kosova/Kosovë. Možete da ga nazovete kako god želite. Bio je čovek broj jedan i imao je u to vreme vlast na Kosovu/Kosovë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A da li je njemu bilo rečeno gde se vi tačno nalazite?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Nije bilo razloga zašto se to ne bi njemu prenelo, jer je delegacija Kosova/Kosovë na čelu sa premijerom otišla u posetu kod njega da ga informiše o tome. Ja se nisam brinuo oko toga šta će se desiti i da li ću se vratiti na Kosovo/Kosovë ili ne. Ono što me je brinulo jeste da je moglo da se desi...nisam želeo da gospodin Steiner ili delegacija budu zabrinuti zbog bilo kakve reakcije stanovništva. Ako me pravosuđe pozove, bio sam spreman da se odazovem na poziv pravosudnih organa. To me je, dakle, brinulo i želeo sam da dobijem mogućnost da se građanima obratim i da im kažem da je to nešto što je objavilo Tužilaštvo; i da li su bili u pravu ili nisu, to je trebalo dokazati. Nisam želeo da oni dramatišu situaciju. Nisu bili u odgovarajućoj situaciji. Nisu znali kakva će biti reakcija mojih simpatizera. I zato sam želeo da premijer ode sa jasnom namerom kod gospodina Steinera i da mu kaže: "Gospodin Limaj je upoznat sa optužnicom koje je podignuta protiv njega, on je danas u Sloveniji i gospodin Limaj pita da li vi možete da organizujete njegov povratak na Kosovo/Kosovë bez ikakvog sprečavanja od srpskih... izvinjavam se, od slovenačkih vlasti." Zaboravio sam da vam kažem da nakon što sam čuo za optužnicu, pitao sam jednog Albanca koji je bio sa mnom u Sloveniji da se raspita da li te iste večeri ima avion za Prištinu/Prishtinë. Ali nije bilo leta za Prištinu/Prishtinë, jer između Prištine/Prishtinë i Ljubljane ima svega dva ili tri leta nedeljno. Tako da je, naravno, gospodin Steiner znao da sam u Sloveniji, jer s njim se vodio razgovor da li on može da organizuje čarter let za Prištinu/Prishtinë i da onda iz Prištine/Prishtinë odem u Hag.

SUDIJA PARKER: Gospodine Mansfield, naše trake su skoro na kraju.

ADVOKAT MANSFIELD: Da. Imam samo jedno pitanje, ali mogu da ga sačuvam za kasnije. A pitanje glasi: da li ste ostali gde ste i početno bili i da li ste uhapšeni u hotelu? To je bilo to.

SUDIJA PARKER: Pitanje je postavljeno i on može da odgovori.

ADVOKAT MANSFIELD: Mislim da je odgovor "Da"; to je jedno od onih nekoliko sugestivnih pitanja... samo jedno... pa, ne baš jedino. Časni Sude, izvinjavam se što sam malo prekoračio vreme.

SUDIJA PARKER: Da li je vaš odgovor, gospodine Limaj, na ova pitanja – da ste bili uhapšeni tamo gde ste i bili...

OPTUŽENI LIMAJ: Da, časni Sude.

SUDIJA PARKER:...

OPTUŽENI LIMAJ: U hotelu, da.

SUDIJA PARKER: U redu. Sada ćemo prekinuti i nastaviti za 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Pretpostavljam da ste završili vaše glavno ispitivanje, gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Hvala, časni Sude. Da, završio sam.

SUDIJA PARKER: Hvala. Izvolite, gospodine Guy-Smith.

ADVOKAT GUY-SMITH: Hvala vam puno. Nemam pitanja.

SUDIJA PARKER: Hvala vam, gospodine Guy-Smith. Izvolite, gospodine Topolski.

ADVOKAT TOPOLSKI: UNAKRSNO ISPITIVANJE

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Gospodine Limaj, imam nekih pitanja za vas. Primetili smo da su neki od vaših odgovora bili prilično dugački i nadam se da ćete na nekoliko mojih kratkih pitanja odgovoriti kratkim odgovorima, tako da se nadam da ovo što ja imam za vas možemo da završimo do kraja današnjeg dana. Postavljaću vam pitanja hronološkim redom. Vi ste se prvi put sreli sa Isakom Musliuom u Likovcu/Likoc, zar ne, negde u aprilu 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Pre toga niste ga nikada sreli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Čak i tog dana na putu za Likovac/Likoc sećam se da je ćutao, za razliku od Luana, koji je voleo sa mnom da razgovara.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Preći ćemo sada od aprila na maj, gospodine Limaj. A posebno na događaj od 9. maja koji ste nam opisali, kada je Lapušnik/Llapushnik napadnut. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, tačno je.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Želeo bih da to sasvim razjasnimo, jer ste vi opisali četvoricu prijatelja koji su pošli u planine Beriša/Berishë, kako bi odatle osigurali bolji pregled onoga što se događalo. Da li se sećate da ste tako rekli kada ste juče odgovarali na pitanja gospodina Mansfielda?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Jedan od tih prijatelja bio je Isak Musliu, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, bio je.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li možete da nam pomognete oko imena ostalih ljudi iz te male grupe?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, naravno. Pored Isaka, tu je bio moj nećak Sadik Shala, koji je narodni mučenik, zatim je tu bio njegov rođak, njegov brat od strica, Nexhm Shala, Isak, i neko ko se zvao Bart. Ne mogu da se setim njegovog prezimena. On je bio iz sela Drenovac/Drenoc. Tu je bio Sadik Shala, moj drugi nećak. Ukupno nas je bilo šestorica. Sadik je bio zaustavljen u planini Beriša/Berishë sa svojom radio stanicom a mi ostali smo produžili put za Lapušnik/Llapushnik.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Hvala. Opet bih želeo da nešto oko toga sasvim razumem, pa vas molim, gospodine Limaj, da mi pomognete. To je bila kolektivna odluka, zar ne, da se ode u pomoć meštanima Lapušnika/Llapushnik? Ni vi, niti iko drugi u vašoj maloj grupi, uključujući i mog klijenta, niste postupali po nečijim naređenjima ili direktivi, već ste jednostavno odlučili kao grupa da pođete i da vidite šta je to što vi možete da učinite kako biste im pomogli. Da li to prihvatate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, to je bilo upravo tako kako sam rekao. Mi smo otišli da vidimo šta se dešava. Kada smo videli šta se događa, odlučili smo da krenemo i to tada, na licu mesta.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Pre nego što pređem na događaje iz juna, hteo bih usput samo još nečim da se pozabavim, da tako kažem. A to je o onom izboru pseudonima. Mi smo čuli od svedoka Tužilaštva, a molim vas da nam vi pomognete, koji su rekli da je postojao razlog da se koriste pseudonimi zbog zaštite ličnog identiteta i identiteta svojih porodica. Da li ste vi na izbor pseudonima tako gledali, gospodine Limaj?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kako sam ja to objasnio, to je bilo iz konspirativnih razloga. Mislim da već u tome možete da nađete odgovor. Pored osiguravanja lične bezbednosti i bezbednosti naših porodica, razlog je bio i da ne budemo

poznati i da se ne otkrije naš identitet. Naravno da smo vodili računa o svojoj bezbednosti i bezbednosti svojih porodica.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Sada bih hteo da se pozabavimo junom mesecom 1998. godine. Juče ste nam rekli...

ADVOKAT TOPOLSKI: Referenca je na neredigovanom transkriptu na početku stranice broj 47, u drugom redu, ako gospodin Whiting želi da pogleda.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE:... gospodine Limaj, ako se sećate, da su profesionalni vojnici ili bivši vojnici, grupa od pet ili šest ljudi, došli iz inostranstva i priključili se OVK. Da li se sećate da ste to juče rekli gospodinu Mansfieldu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, sećam se.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Rekli ste da su oni došli preko Glavnog štaba da bi osmatrali teren i, kao što ste vi rekli u redu broj 8, "sve jedinice". Hteo bih, molim vas, da se pozabavimo posetom te gospode Lapušniku/Llapushnik. Gospodine Limaj, možda vi nećete moći da nam pomognete jer jednostavno ne možete da se setite, ali bila je jedna prilika kada su ti oficiri, možda dvojica njih, možda trojica, zajedno sa vama otišli u Lapušnik/Llapushnik i sastali se sa Isakom Musliuom. Da li se sećate toga?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislim da sam to juče rekao da su došli i da je razlog njihovog putovanja bio da obidu sve jedinice. Lapušnik/Llapushnik je bio važna tačka. Ako mogu da kažem da je bilo... po sebi je bilo neke posebne simbolike, ako mogu tako da kažem. Lapušnik/Llapushnik je bilo mesto gde je OVK bila koncentrisana, tako da su svi voleli da dođu i da posećuju te jedinice. Neki ljudi danas se možda pretvaraju da nikad nisu bili tamo, da nisu nikada posetili to mesto. Ali u to vreme odlazak tamo se, na neki način, smatrao izvesnom čašću. Dakle, oni su posetili jedinice tamo u Lapušniku/Llapushnik po instrukcijama Glavnog štaba, kako bi osmotrili situaciju i preciznije gde... ta dva oficira prošla su pored položaja na kom je bio Isak. Pogledali su položaj, videli kakvu su vrstu naoružanja imali vojnici. Poseta je trajala 15 ili 20 minuta.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da. U redu. Hvala. Ja sam upravo hteo i sam da sugerišem da je to bila poseta koja je trajala otprilike 15 ili 20 minuta. A što se gospodina Musliua tiče, gospodine Limaj, da li mogu da vam sugerišem sledeće: da se on ne seća nijedne druge prilike osim te posete. Da li je vama poznato da su bilo kojom drugom prilikom ti isti oficiri posetili Lapušnik/Llapushnik i sastali se sa Musliuom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ovo o čemu sam upravo govorio dogodilo se krajem juna. Byslym Zyropi, kao oficir koga smo mi upoznali kada je tada došao krajem juna, on je počeo da posećuje sve tačke. Prolazio je kroz opasna mesta: Dukadin/Dukagjini, Suva Reka/Suharekë, Sedlare/Shalë. On se nije vratio na taj položaj i ne znam gde se zatekao kada je počela ofanziva u avgustu mesecu. Agim je odmah poginuo, posle nedelju dana u Orahovcu/Rahovec, tako...

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Mogu li sada molim vas da pređem na Orahovac/Rahovec, gospodine Limaj i tako hronološki dođemo do jula?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: *(nema prevoda)*

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Juče, to je u transkriptu na 69. stranici, rekli ste, da budem precizan: "Orahovac/Rahovec odslikava način na koji je OVK bila organizovana u to vreme." Gospodine Limaj, da li mogu da dam alternativu, da se preformuliše vaše svetočenje: Orahovac/Rahovec je bio slika neorganizovanosti u to vreme. Da li biste prihvatili takav predlog?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne, ja bih to rekao drugačije.

Orahovac/Rahovec pokazuje da je OVK još uvek bila daleko od toga... da odgovori na novu realnost. Još uvek je bila u potpunoj konfuziji, gerilska jedinica. Jer da biste bili dezorganizovani, prvo biste morali da budete organizovani. Ne znam da li sam jasan. Možda sam to rekao tako kako ste vi meni rekli, ali drugim rečima.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Pa, neka Pretresno veće o tome donese odluku, gospodine Limaj, ali ja mislim da se utisak, koji vam ja sugerišem, vidi i iz vašeg odgovora. Ima jedna naročito važna stvar kojom želim da se pozabavimo kada je u pitanju Orahovac/Rahovec, nešto što vi niste juče pomenuli, a takođe hoću da vidim da li ćete se složiti. A to je da ste 19. jula ili otprilike u to vreme – bojim se da ne mogu baš tačno da kažem u koje vreme – sreli tamo Isaka Musliua ili otprilike tamo, i da ste vi ste bili sa Byslymom Zyropijem. Dakle, vi juče niste pomenuli Musliua kada vas je gospodin Mansfield pitao o tome. A ja vam sada sa sigurnošću kažem da je Musliu bio tamo i da ste se vi sreli s njim i naravno, razgovarali, ili je on učestvovao u delu razgovora o taktičkim odlukama koje je trebalo doneti. Kao prvo – da sada razlomim ovo dugačko pitanje – da li se slažete sa mnom da je on bio tamo?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da budem iskren, nisam njegovo ime pomenio zato što sam se, pre svega, usredsredio na opis predstavnika Glavnog štaba. Zato sam zaboravio da pomenem njegovo ime. U stvari, hteo sam da napravim poentu o tome da je odluka doneta od strane... ljudi koji su došli iz Glavnog štaba nisu to znali. Ali tačno je da je Isak bio tamo. Ali nisam smatrao je bilo važno da to pomenem.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Bilo je...on ne bi imao ništa protiv da ste ga pomenuli. On i nije bio značajna vojna figura kao drugi, kao gospodin Zyropi i ostali članovi Glavnog štaba. To je korektan opis, zar ne, gospodine Limaj?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Svakako. On nije bio sam, jer je spadao u grupu niza dobrovoljaca koji su se odazvali na hitan radio poziv za pomoć da se dođe u Orahovac/Rahovec. I drugi su se odazvali na taj poziv, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Časni Sude, 18. i 19 nije bilo jedinica, nije bilo vojnika iz Drenice/Dreniče, iz Dukađina/Dukagjini, iz Mališeva/Mališevë. Ali stotine ljudi su došli u Orahovac/Rahovec da pomognu. Vladala je totalna konfuzija. Svi su želeli da pruže ruku. Dolazili su sa svih strana, grupe vojnika i u toj situaciji nije se ni moglo razaznati ko je odakle dolazio i šta se uopšte radilo. I u toj situaciji dogodilo se i to da je moj nećak poginuo, Sadik. On je pomislio da sam ja ranjen i ušao je sa jedne strane i tako je i stradao.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Ne znam da li možete da pomognete, gospodine Limaj – jer ste bili okupirani drugim mislima – koliko je dugo Isak Musliu proveo u tom području u danima koji su usledili nakon 19. Da li možete uopšte da nam pomognete?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: 19. nakon što sam doživeo taj šok i bio odveden u bolnicu, ne znam šta se posle toga događalo. Pošto su se vesti proširile, časni Sude, do Mališeva/Malishevë da je neko povređen i da je neko bio ubijen i da... ja znam da je nakon mog boravka u bolnici nekoliko sati, kada sam se osvestio, pokušao sam da odem kući... zato što sam znao da su se proširile vesti o mojoj smrti, da je to stiglo do moje porodice. Želeo sam da oni znaju da sam još uvek živ. Dakle, vesti su se proširile po celom Mališevu/Malishevë, zato što su me videli da ležim u automobilu. I otišao sam u Banju/Banjë, ostao sa svojom porodicom... i onda sam se vratio u Klečku/Kleçkë da se odmorim. Ali mogu da vam kažem da 19., 20. i 21. Isak nije bio u Orahovcu/Rahovec, već između Orahovca/Rahovec i Mališeva/Malishevë. Jer su u to vreme Srpske snage zauzele Orahovac/Rahovec i mi smo razmišljali šta da radimo da ih sprečimo da uđu u Mališevu/Malishevë, jer smo mislili da će srpska ofanziva da se nastavi u pravcu Mališeva/Malishevë. Tako da smo mi otišli da blokiramo put i tamo sam video Isaka.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Hvala vam na tome. Želim da vam kažem da su nakon 19. Isak i ostali zauzeli položaj na jednom malom brdu u blizini Orahovca/Rahovec i da su tu ostali naredna četiri i po dana ili tako nekako. Ne znam da li možete da budete toliko precizni, ali čini mi se da je suština onoga što ste vi rekli da je on bio u tom kraju nekoliko dana nakon 19. Da li se slažete sa mnom?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Mislim da sam to i rekao. Nakon 19., jer je 19. Orahovac/Rahovec bio u haosu. U noći između 17. i 18. Srpske snage su ušle u Orahovac/Rahovec. Vojnici [OVK] su napustili Orahovac/Rahovec i zauzeli su položaje između Orahovca/Rahovec i Mališeva/Malishevë. 22. i 23. svi su ostali duž te linije, misleći da će Srpske snage nastaviti prema Mališevu/Malishevë. Želeli su da zaštite stotine i hiljade civila koji su ostali iza njihovih leđa. I želeli su da zapreče put Srpskim snagama da ne bi nastavile prema Mališevu/Malishevë. Tamo je bilo puno vojnika. Članovi Glavnog štaba Rexhep Selimi i Hashim Thaçi, svi oni su bili tamo tokom tih dana, od 19. do 23., bili su između Orahovca/Rahovec i Mališeva/Malishevë kako bi koordinirali akciju, sprečili prodor Srpskih trupa i kako ne bi pretrpeli novi poraz. Jer smo bili zabrinuti za civile.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da. Razumeo sam. Sada ću za trenutak da napravim digresiju. Pseudomim koji je do tada imao Isak Musliu bio je Qerqizi, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li vam je poznato kako je dobio to ime, a ja sugerisem da ga je predložio Ismet Jashari? Da li vam je poznato? Odgovorite samo sa da ili ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Ja sugerisem da je on ličio na poznatog nacionalnog heroja koji se zvao Qerqizi Topulli. Da li je to tačno, gospodine Limaj, ili ima neki drugi razlog?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Tačno je.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Qerqizi Topulli bio je poznat po mnogim stvarima, uključujući i njegovu bradu, gospodine Limaj. On je jedan bradati istorijski lik, zar ne? Da li se sećate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Tako je. To je bilo nešto karakteristično za njega.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Isak Musliu, gospodine Limaj, u vremenu o kome smo upravo govorili, nosio je dugačku bradu, zar ne? Da li se sećate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: U redu. Sada ćemo ponovo da se vratimo iz Orahovca/Rahovec u Lapušnik/Llapushnik, jer vi ste rekli Pretresnom veću da ste bili: povređeni, ranjeni, bolesni. Mislim da ste koristili te reči. Molim vas, pogledajte sada samo na trenutak sa svoje leve strane i zahvalan sam sudskom poslužitelju što je dokazni predmet Odbrane broj DM3 okačio na zid. Nadam se da bi to mogao da bude odgovarajući način da se to uradi. Gospodine Limaj, 25. jula uveče tvrdim da ste se nalazili u okolini naselja *Sopi* u selu Lapušnik/Llapushnik i da vam je tu ukazana lekarska pomoć i konkretno u to vreme ste ležali i primali transfuziju, odnosno intravenozni lek. Ponovo ću ovde da prekinem. Prvo da vas pitam da li se slažete sa mnom da ste bili 25. jula u Lapušniku/Llapushnik?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Možda ne znate u kom delu sela ste se nalazili. Želim da vas pitam... ako možemo da idetifikujemo... Da li znate to naselje, ime tog naselja ili ime sela u kom ste bili?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, nisam znao. Izgubio sam svest. Nisam tačno znao u koju kuću su me doneli.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Činjenica da ste primali infuziju pokazuje da vam je ukazana neka medicinska pomoć u to vreme. Da li su vam pomoć pružali doktor ili medicinska sestra ili o čemu se radilo?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Meni je to sve bilo zamagljeno. Mislim da je jedan od njih bio doktor Zoqaj, ali i Ferat Sopi je tamo bio kao pomoćnik, takođe je bila i medicinska sestra, ili su bile dve medicinske sestre. Mislim da je to bio doktor Zoqaj. Ne znam.

TUŽILAC WHITING: Možda bi to moglo da se stavi na grafoskop.

ADVOKAT TOPOLSKI: Da, bilo bi lakše, jer gospodin Whiting ne vidi sa svog mesta. Da, oprostite. Hvala vam.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Gospodine Limaj, u toku izvođenja dokaza Tužilaštva, jedan svedok Tužilaštva, ako se sećate, dao nam je ovaj materijal. Kao prvo, želeo bih da vam skrenem pažnju na svih pet položaja jedinice *Çeliku 3*, o čemu vam je

juče govorio gospodine Mansfield. Kada dođete do položaja broj 4 prema sredini fotografije, videćete jednu nalepnicu sa slovom Q.

ADVOKAT TOPOLSKI: Ne znam koliko je to jasno na vašem ekranu, časni Sude. To je neverovatno nejasno na mom. Časni Sude, to je nadole prema četvrtoj nalepnici...

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Dakle, u stvari, ono što ćemo da uradimo, gospodine Limaj, jeste da odredimo koordinate. Vidite li o čemu govorim? Da li možete, molim vas, da odredite koordinate? Vidite li koordinatni sistem na vrhu ili slova na vrhu i dole na strani vidite brojeve...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, to je broj 4.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE:... zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: C4.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: C4. Hvala vam. Dakle, znam da nije lako snalaziti se sa fotografijama koja su snimljene iz vazduha, siguran sam da svi shvataju teškoće. Ono što sam prethodnom svedoku rekao jeste da je to bila jedna od tih kuća u tom kraju gde je Musliu imao svoje sedište neko vreme. Gospodine Limaj, želeo bih da utvrdim da je lako moguće da je to bio deo sela u kom ste vi bili – a ovo namerno ovako pažljivo izlažem – te noći 25. jula jer, ja ću sada da vam kažem, da vas je Isak Musliu video dok ste bili na tom intravenoznom aparatu, i reći ću u celini a vi posle razradujete u delovima. A juče ste nam rekli, to je na 62. stranici transkripta, da vam je 25. jula uveče, oko 20.00 časova saopšteno da je Ymer Alushani poginuo. Dakle, da sada ponovo razložim ovo pitanje. Kao prvo, da li je moguće da ste se vi nalazili u tom delu sela ili ne možete uopšte da se setite?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Želim da kažem da smo mi nameravali da odemo na liniju fronta, ali zbog neprestanog granatiranja od strane Srba, bilo je teško da se prodre na vojne položaje. Ovde negde na ovoj livadi izgubio sam svest, što sam pomenuo, i dva ili tri vojnika su me odela u najbližu kuću. Ti vojnici znaju bolje od mene gde sam bio. Jer, u toku je bila bila ofanziva. Uveče, kada je pao mrak, odneli su me sa tog mesta. Moguće je, ali kao što sam rekao, za mene je sve to bilo maglovito.

TUŽILAC WHITING: Izvinjavam se. Mislim da je zastupnik Odbrane možda pogrešio. Mislim da se iskaz, kao što čitam na stranici broj 62, odnosi na 20.00 časova uveče, 26. jula.

ADVOKAT TOPOLSKI: Da, izvinjavam se. Oh, da li je? Da, vidim ovo što gospodin Whiting kaže. Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Znači, 26. jula u 20.00 časova, gospodine Limaj, rekli ste nam juče da je Isak došao. Da li je, po vašem sećanju, Isak Musliu bio taj koji vam je rekao da je Ymer Alushani poginuo?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Čuo sam neke glasove. Niko nije znao šta se događa. Neki vojnici su govorili, ali ja sam od njega čuo ono što se desilo, jer on je to video svojim očima, to što se dogodilo. I on mi je opisivao taj događaj.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Hvala lepo.

ADVOKAT TOPOLSKI: Nije nam više potreban grafoskop. Hvala vam.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Idemo dalje, gospodine Limaj. U preostalih 15 minuta ili tako našto, uveren sam da...

TUŽILAC WHITING: Izvinjavam se što ponovo ustajem. Koji je dokazni predmet pokazan svedoku?

ADVOKAT TOPOLSKI: Dokazni predmet Odbrane broj DM3.

TUŽILAC WHITING: DM3. U redu. Nisam bio siguran. Hvala vam.

ADVOKAT TOPOLSKI: Dokazni predmet Odbrane broj DM03, preciznije.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Možemo li sada da idemo dalje, da pređemo na avgust. Danas ste ponovo opisali neke detalje u vezi sa formiranjem 121. brigade. Ako sam tačno zapisao ono što ste rekli - da je približno 6. avgusta održan sastanak nekoliko komandanata, i vi ste rekli, a ja prihvatam da je Isak Musliu bio prisutan na tom sastanku. Da li se sećate tih odgovora koje ste danas, nešto ranije, dali gospodinu Mansfieldu?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Sećam se.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Molim vas, da li mogu to malo da rasvetlim gospodine Limaj i da vas pitam ovo: da li prihvatate da je taj sastanak održan u jednoj kući u Klečki/Klečkë?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Mogu da budem vrlo detaljan u vezi s tim. Sastanak je počeo približno oko 22.00 časa. Da li se slažete?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Da, u mojoj bazi u Klečki/Klečkë.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Danas smo videli video snimak te baze?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Prva tačka dnevnog reda, a tvrdim da to nije bilo iznenađenje, s obzirom na okolnosti, bio je položaj civilnog stanovništva. Da li se slažete s tim?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Sastanak se vrlo brzo pretvorio u raspravu o narednim koracima, zar ne? I to je onda vrlo brzo dovelo do rasprave o formiranju brigada. Da li se slažete da je to tačan opis toka tog sastanka?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Slažem se.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Sastanak je naglo prekinut nekoliko sati kasnije, gospodine Limaj, o čemu sam pitao još nekoga ko nije mogao da se seti, pa da vidimo da li se vi sećate. Tri minobacačke granate su pale u blizini kuće pri kraju sastanka. Da li se sećate toga? Smešite se. Da li se sećate toga?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Naravno. Zaboravio sam da kažem ovde mnoge stvari, ali naravno da se sećam da smo morali da prekinemo sastanak zbog granatiranja. Kao što sam ranije rekao, Klečka/Klečkë je neprekidno granatirana a ove granate su pale vrlo blizu baze i mi smo bili prisiljeni da prekinemo sastanak i da odemo odatle.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Hvala. Da li možemo da dodamo još jedan detalj o formiranju bataljona, jer tačno je, zar ne, kao što ste nam danas posle podne rekli, da je Isak Musliu te noći unapređen i šta god da je bio do te noći, posle toga je postao zamenik komandanta brigade? To je tačno, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Tačno je.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: A vaš drugi zamenik je bio Ismet Jashari. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ismet Jashari, tačno je.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Zbog preciznosti, gospodine Limaj, bila su četiri bataljona, zar ne, formirana kao deo 121. brigade i imenovaću ih za par sekundi. Ali da li se slažete da su bila četiri bataljona?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Broj bataljona koji su nastajali bio je jedan proces. U tom trenutku nije odlučeno koliko će biti bataljona, jer su neke jedinice trebale da budu integrisane.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da. Sasvim ste u pravu. Oprostite mi. Nisam želeo da sugerišem da su ti bataljoni formirani te noći. Ali tokom vremena, ono što smo videli u razvoju te prve nedelje posle avgusta, i tvrdim, jeseni 1998. godine, bilo je da je bataljon *Ymer Alushani* bio stacioniran na padini planine Beriša/Berishë. Da li se slažete?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Ako želite, mogu čak da vam kažem koje su bile granice oko kojih smo se dogovorili.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Ako gospodin Whiting želi da vas pita o tome, on to može da uradi. Ja ne želim, gospodine Limaj, ali hvala što ste ponudili. Bataljon *Ruzhdi Salihu* na strani Krajmirovca/Krojmir bio je pod komandom Ramiza Qeriqija, što smo čuli od svedoka u ovom predmetu. Da li se slažete sa tim?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, komandant je bio Ramiz Qeriqi.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Bataljon *Sadik Shala* bio je pod komandom Ismeta Jasharija?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: I na kraju, bataljon *Ymer Kastrati* bio je predvođen Skenderom Hotijem. Da li se slažete sa tim?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Bataljon nije nosio ime *Ymer Kastrati*, već bataljon *Afrim Krasniqi* na čijem je čelu bio Skender Hoti.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Puno vam hvala. I na kraju, gospodine Limaj, preći ćemo na poslednju temu kojom želim da se bavim, a to je pitanje Vojne policije [OVK]. Ranije ste rekli gospodinu Mansfieldu i nama da kada ste 1999. godine postali član Glavnog štaba, već ste prethodno bili postavljeni za načelnika Vojne policije, ako sam dobro shvatio vaše svedočenje, a to je bilo pre nego što ste bili postavljeni na položaj zamenika ministra odbrane. Da li sam dobro shvatio vaše svedočenje?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moram to da objasnim, jer odgovor je na neki način – ne časni Sude, zato što smo u to vreme dobili od NATO-a organizacionu šemu. I jedan od tih odseka je bila Vojna policija, a mene je Glavni štab postavio na mesto načelnika Vojne policije u decembru 1998. godine, početkom decembra meseca.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li je Isak Musliu postao važna figura u Vojnoj policiji 1999. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Dakle, svaka zona je kasnije izgrađivana. Mi smo se ujedinili na način na koji su zone bile strukturisane kako je to predviđala organizaciona šema. Tako da je zona imala svog komandanta kao i komandanta Vojne policije, koji je bio pod komandom komandanta operativne zone. Na predlog komandanta operativne zone Nerodimlje/Nerodime, gospodina Shukri Buje, on [Isak Musliu] je postavljen na mesto komandanta Vojne policije za operativnu zonu Nerodimlje/Nerodime.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da, tačno. Hvala vam. Pokazao sam jednom broju svedoka tokom ovog suđenja, gospodine Limaj, i siguran sam da se sećate fotografija jednog broja ljudi koji su nosili crne uniforme sa oznakom PU [Policia ushtarake – Vojna policija]. Da li se sećate tih fotografija? Mogu ponovo da ih pokažem ali mislim da nema potrebe. Sećate se? Ja tvrdim, gospodine Limaj, i pitam vas u vašem svojstvu načelnika Vojne policije u to vreme... ovo je moja tvrdnja: da se te uniforme, te crne uniforme sa tim simbolima nisu pojavile na Kosovu/Kosovë sve do kraja 1998. godine i to bi bilo najranije kada su se pojavile i kada ih je javnost videla. Dakle, da li se slažete sa tim?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Na osnovu fotografija koje ste pokazali, to je izgledalo drugačije, ali ja mogu da objasnim kako je to izgledalo u Vojnoj policiji, jer sam u tome direktno učestvovao. Dobio sam zadatak od Uprave. Časni Sude, nakon avgusta meseca Vojna policija počela je da deluje i da se razlikuje od zone do zone. Razlikovali su se po uniformama, po oznakama, čak su se razlikovali i po zadacima koje su obavljali u svojim zonama. I kao načelnik Vojne policije zatražio sam da se Glavni štab hitno pozabavi uspostavljanjem jedinstvene Vojne policije, koja bi imala iste uniforme u svim zonama, sa istim oznakama i sa istim identifikacionim karticama. To su bila tri predloga koje sam napravio i tim predlozima trebalo je da se pozabavi Uprava, to je bila njena dužnost - da kontaktiraju komandante zone, jer se svaka zona samostalno organizovala na svoj način i prema svojim mogućnostima. Prva stvar koju smo uradili... na tržištu su mogle da se nađu kožne jakne iz Turske koje su trgovci donosili. To su bile kratke jakne. I mogle su da se nađu pantalone od crnog teksas platna koje su se proizvodile na Kosovu/Kosovë, koje su šivene na Kosovu/Kosovë, šili su ih kosovski

krojači. I to smo onda kombinovali i napravili uniforme. Svaki vojni policajac je bio obavezan da nosi tu crnu kožnu jaknu i te crne teksas pantalone. A oznaku za Vojnu policiju uzeli smo prema oznakama koju koristi Vojna policija NATO-a, isti takav dizajn.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Ako nemate ništa protiv gospodine Limaj, pozabavićemo se nakratko sa dve stvari. Kao prvo, u kom mesecu 1998. godine, ako sam rekao tačnu godinu, su mogle da se vide na ulicama takve uniforme koje ste opisali? Kog meseca?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kao prvo, to je moglo da se desi kod vojnika u operativnoj zoni Paštrik/Pashtrik negde u drugoj polovini decembra 1998. godine a onda se to nastavilo i u ostalim zonama u januaru i posle januara [1999. godine].

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Ne mogu sada da se setim imena svedoka, da me ubijete, ali smo videli fotografiju svedoka Tužilaštva sa puškom u ruci i rednikom preko grudi, koji je nosio... ne kompletno crnu, ali delimično crnu uniformu... možda je to bio gospodin Karpuzi, nisam siguran... da, gospodin Karpuzi, tačno. Da li su ljudi nosili crne uniforme, delimično crne ili skroz crne uniforme početkom 1998. godine, gospodine Limaj?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ako mislite na vojne, to se dešavalo uglavnom nakon 29. maja kada je u Mališevu/Malishevě uspostavljena slobodna teritorija i pošto nije bilo dovoljno uniformi i ljudi su želeli da se razlikuju od civila, želeli su da se zna da su oni pripadnici OVK. A da bi se razlikovali od običnih građana, oni su onda napravili odeću koja je podsećala na uniforme. A najlakši način je bio da se kupe košulja i pantalone, ali zbog toga što niste mogli da nosite belu košulju i bele pantalone, jer je bilo nepraktično, zato su kupovali tamnu boju, recimo, crne pantalone i crnu košulju. Mogli ste da vidite vojnike tako obučene u svim područjima, one ljude koji nisu imali prave uniforme.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Hvala vam na vašoj pomoći i strpljenju, gospodine Limaj. To je sve što sam želeo da vas pitam.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Topolski. Izgleda da je odgovarajuće vreme da završimo. Kao što savetnici znaju, sutra ne možemo da zasedamo zbog tehničkih radova u sudnicu, tako da ćemo da nastavimo u ponedeljak u 14.15 časova i sada moramo da prekinemo do ponedeljka.

Sednica završena u 18.58 h.

Nastavlja se u ponedeljak, 23. maja 2005. godine u 14.15 h.

